



Työeläkelaitoksille

OSA-AIKAELÄKKEEN SOVELTAMISOHJEET

Työeläkelaitoksille on yleiskirjeen 15/86 liitteenä lähetetty hallituksen esitys eduskunnalle työntekijäin eläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ja yleiskirjeiden 24/86 ja 25/86 liitteinä tasavallan presidentin esittelyssä vahvistetut lakitekstit. Lait tulevat voimaan 1.1.1987.

ELÄKETURVAKESKUS

LIITTEET

Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta  
Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta  
Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta  
Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta  
Laki sairausvakuutuslain 27 §:n muuttamisesta  
Laki työttömyysturvalain 16 §:n muuttamisesta  
Eläkeoikeuden tarkistamislomake työntekijälle  
Eläkeoikeuden tarkistamislomake yrittäjälle  
Selvityslomake (ETK 2170) yrittäjävakuutuksen päättämisestä ja yrittäjätoiminnasta osa-aikaeläkkeelle siirryttäessä

Eläkeoikeutenne tarkistamiseksi pyydämme Teitä täyttämään tämän lomakkeen huolellisesti ja palauttamaan sen meille oheisessa kirjekuoressa.

Toivomme saavamme vastauksenne \_\_\_\_\_ mennessä,  
jotta eläkkeenne maksaminen ei keskeytyisi.

ELÄKKEEN- SAAJA	Eläkkeensaajan nimi	Henkilötunnus
ELÄKE- PÄÄTÖS	Eläkepäätös annettu	Eläkeasianumero
NYKYINEN VIIKOIT- TAINEN TYÖAIKA	Viikoittainen työaika on _____ ajalla _____ päivämäärä <input type="checkbox"/> säilynyt samana kuin eläkkeen alkamishetkellä/tarkistushetkellä <input type="checkbox"/> muuttunut Mikäli työaika on muuttunut, vastatkaa myös alla olevaan työajan muuttu- mista koskevaan kysymykseen.	
MUUTTUNUT VIIKOIT- TAINEN TYÖAIKA	työaika on _____ muuttunut, pvm lähtien _____ Muutos työajassa on _____ <input type="checkbox"/> pysyvä <input type="checkbox"/> tilapäinen	ollut, tuntia/vko pvm, saakka
NYKYINEN ANSIOTASO	Ansion määrä on _____ ajalla _____ päivämäärä <input type="checkbox"/> säilynyt samana kuin eläkkeen alkamishetkellä/tarkistushetkellä <input type="checkbox"/> muuttunut Ansiotasoa nykyisin mk/kk	
TYÖNANTAJA	Työnantaja, jonka palveluksessa suoritatte osa-aikatyötänne Nimi Osoite	
ALLE- KIRJOITUS	Päiväys ja allekirjoitus	Puhelinnumero

Työajassa ja/tai ansiotasossa tapahtuvat vähäiset muutokset eivät aiheuta eläkkeen määrän tarkistamista.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
OSA-AIKAELÄKE .....	1
1. YLEISTÄ .....	1
2. ELÄKKEEN SAAMISEN EDELLYTYKSET .....	1
2.1. Ikä .....	1
2.2. Estävät eläkkeet .....	2
2.3. Kokoaikatyövaatimus ennen eläkkeelle siirtymistä .....	2
2.4. Tulevan ajan vaatimus .....	3
2.5. Pitkän työhistorian vaatimus .....	5
2.6. Ansion ja työajan alenemalle asetetut vaatimukset .....	6
2.6.1. Työajan vähentäminen .....	6
2.6.2. Ansion alenemalle asetetut vaatimukset ..	7
2.6.3. Työpanoksen vähentäminen .....	8
2.6.4. Poikkeukset ansionalenemaan ja työajan vähentymiseen .....	8
2.7. Osa-aikatyön yhdenjaksoisuusvaatimus .....	9
3. KÄSITTEITÄ JA MÄÄRITELMIÄ .....	9
3.1. Eläketapahtumahetken määrittely .....	9
3.2. Vakiintunut ansiotulo .....	9
4. ELÄKKEEN HAKEMINEN .....	12
4.1. Hakemuslomake .....	12
4.2. Neuvonta .....	12
5. ELÄKEHAKEMUKSEN RATKAISEMINEN .....	12
5.1. Ratkaiseva eläkelaitos .....	12
5.2. Lisäselvitykset .....	14
5.2.1. Selvitykset yrittäjältä .....	15
5.2.2. Muutokset yrittäjävakuutukseen .....	16
6. ELÄKKEEN MÄÄRÄ .....	16
6.1. Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema .....	16
6.1.1. Yksi ansiotyö .....	16
6.1.2. Rinnakkaiset ansiotyöt .....	18
6.1.2.1. Eläke myönnetään kaikista rin- nakkaisista toiminnoista .....	18
6.1.2.2. Eläke myönnetään osasta rinnak- kaisia toimintoja .....	19
6.2. Osa-aikaeläkkeen määrä .....	22
6.3. Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä .....	23
6.4. Eläkkeen määrän uudelleen laskeminen .....	25
6.5. Eläkkeen uudelleen myöntäminen .....	26
6.6. Rekisteröidyt lisäedut .....	27

7.	ELÄKKEEN ALKAMINEN JA PÄÄTTYMINEN .....	27
7.1.	Eläkkeen maksamisen alkaminen .....	27
7.2.	Eläkepäättös eläkkeen alkaessa .....	28
8.	OSA-AIKAELÄKKEEN JATKONA MYÖNNETTÄVÄ ELÄKE .....	29
8.1.	Vanhemmille ikäluokille laskettava korotus .....	29
8.2.	Osa-aikaeläkkeen muuttaminen työkyvyttömyys- eläkkeeksi .....	31
8.3.	Osa-aikaeläkkeen muuttaminen vanhuuseläkkeeksi .	32
8.3.1.	Osa-aikatyön jatkuminen yli 65 vuoden iän .....	32
8.4.	Työttömyys- ja perhe-eläkkeen määrä osa-aika- eläkkeen jälkeen .....	34
9.	ELÄKKEENSAAJAN OSA-AIKAISEN ANSIOTYÖN SEURANTA .....	34
9.1.	Eläkkeensaajan velvollisuudet .....	34
9.2.	Työnantajan ilmoitusvelvollisuus .....	34
9.3.	Eläkelaitoksen valvontatoimet .....	34
9.4.	Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen .....	35
10.	VASTUUNJAKO .....	37
11.	VOIMAANTULO .....	37

15.10.1986

1

## OSA-AIKAELÄKE

## 1. YLEISTÄ

Joustava eläkeikäjärjestely koostuu kolmesta toisiaan täydentävästä eläkemuodosta. Näistä yksilöllinen varhaiseläke sekä varhennettu ja lykätty vanhuuseläke toutettiin vuoden 1986 alusta.

Kolmantena tulee 1.1.1987 alkaen voimaan osa-aikaeläke, joka mahdollistaa asteittaisen siirtymisen työstä eläkkeelle. Osa-aikaeläke koskee toistaiseksi TEL:a, LEL:a, MYEL:a ja YEL:a. Osa-aikaeläkettä ei voida myöntää TaEL:n mukaan. Kansaneläkejärjestelmää osa-aikaeläke ei koske.

Osa-aikaeläkkeen tarkoituksena on antaa ikääntyvälle työntekijälle mahdollisuus käyttää jäljellä olevaa työkykyään ja työhaluaan hyväkseen nykyistä joustavamalla tavalla, mikäli osa-aikatyötä on saatavissa. Vähentämällä työpanostaan voi 60-64 vuotias työntekijä tietyin edellytyksin jäädä osa-aikaeläkkeelle, jolloin eläke korvaa ansioiden menetystä.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien on vähennettävä työpanostaan joko puoleen tai lopetettava toiminta kokonaan. Jos yrittäjätoiminta lopetetaan kokonaan, on yrittäjän jatkettava muun lain mukaista toimintaa siten, että osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

Jäljempänä selostetut TEL:a koskevat ohjeet ja säännöt koskevat viittaussäännösten kautta myös LEL:a, YEL:a ja MYEL:a, ellei nimenomaan toisin ole mainittu. Kun jäljempänä puhutaan yrittäjästä, tarkoitetaan sekä yrittäjää että maatalousyrittäjää, ellei asiayhteydestä muuta johdu.

## 2. ELÄKKEEN SAAMISEN EDELLYTYKSET (TEL 4 f §)

Laissa on osa-aikaeläkkeen saamiselle säädetty useita edellytyksiä. Osa-aikaeläkkeen saamiseksi hakijan ja hänen työnsä tulee täyttää kaikki jäljempänä tässä kohdassa esitetyt vaatimukset.

## 2.1. Ikä

Osa-aikaeläkkeen saamisen alaikäraja on 60 vuotta. Eläke voidaan myöntää aikaisintaan 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Toisaalta osa-aikaeläkettä ei myönnetä 65 vuotta täyttäneelle työntekijälle.

15.10.1986

2

## 2.2. Estävät eläkkeet (TEL 4 f §:n 1 momentin 1 kohta)

Osa-aikaeläkettä ei voi saada henkilö, joka jo ennestään saa TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä. Jälkimmäisillä eläkkeillä tarkoitetaan muun muassa valtion ja kunnan vanhojen eläkesäädösten mukaan myönnettävää eläkettä. Perhe-eläke ei ole edellä tarkoitettu estävä eläke.

Luopumiseläke, liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus- taikka sotilasvammalain ja kansaneläkelain mukaiset eläkkeet taikka ulkomaisesta eläkejärjestelmästä saadut eläkkeet eivät estä osa-aikaeläkkeen myöntämistä, mikäli muut eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

Laissa käytetty sanonta "ei ole oikeutta saada" tarkoittaa tässä yhteydessä, että työntekijä ei saa edellä mainittua eläkettä. Työntekijän on katsottava olevan eläkkeen saaja siinäkin tapauksessa, ettei eläkettä jää eläkkeiden yhteensovituksen johdosta maksettavaksi.

Se, että työntekijä ei ole hakenut sellaista eläkettä, johon hänellä olisi oikeus esimerkiksi valtion eläkejärjestelmästä, ei kuitenkaan estä osa-aikaeläkkeen myöntämistä.

## 2.3. Kokoaikatyövaatimus ennen eläkkeelle siirtymistä (TEL 4 f §:n 1 momentin 2 kohta ja TEL 4 f §:n 2 momentti)

Osa-aikaeläkkeeseen liittyvän työn vähentämisajatuksen mukaisesti vaaditaan, että osa-aikatyötä on edeltänyt kokoaikatyö, joka ei ole aivan lyhytaikainen.

Kokoaikaisella ansiotyöllä tarkoitetaan TEL 4 f §:n 2 momentin mukaan työtä, jossa työaika on alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen. Mikäli työntekijä on työskennellyt samanaikaisesti useammassa työsuhteessa tai yrittäjänä, vaatimus kokoaikaisesta ansiotyöstä on täyttynyt, jos näiden yhteenlaskettu työaika on ollut vähintään 35 tuntia viikossa.

Sekä yksityisellä että julkisella sektorilla on ammatteja, joissa ei ole säädettyä enimmäistyöaika. Näin on esimerkiksi osalla siivoojia ja talonmiehiä. Näiden osalta kokoaikatyövaatimuksen täyttyminen on selvitettävä erikseen työntekijän oman ilmoituksen ja alalla sovellettavien normien perusteella.

15.10.1986

3

Edellytyksenä on, että työntekijä on ollut osa-aika-eläkkeen alkamista välittömästi edeltäneen 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta sellaisessa koko-aikaisessa ansiotyössä, joka oikeuttaa TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen. Tässä yhteydessä otetaan huomioon sellaistenkin eläkelakien piiriin kuuluva työ, josta osa-aikaeläkettä ei voida myöntää, kuten esimerkiksi TaEL:n tai julkisen sektorin eläkelakien piiriin kuuluva työ.

Ulkomaisten eläkejärjestelmien mukaista eläkettä kartuttava työ ei sensijaan tule kysymykseen, ellei Suomen solmimista sosiaaliturvasopimuksista mahdollisesti muuta johdu.

Kokoaikatyöedellytystä arvioitaessa ei oteta huomioon mahdollisia työttömyysaikoja tai eläkejaksoja, vaan hakijan on pitänyt olla 18 kuukauden tarkastelujaksolla todellisessa kokopäivätyössä 12 kuukauden ajan. Vaatimus koskee tällaisena myös LEL-työntekijöitä. 12 kuukauden vaatimus ei kuitenkaan edellytä yhdenjaksoista kokoaikatyötä, vaan se saattaa koostua useista erillisistä kokoaikatyöjaksoista.

Yrittäjän katsotaan yleensä olevan lain edellyttämässä kokoaikatyössä silloin, kun yrittäjä harjoittaa ainoastaan yrittäjätoimintaa ja työtulo ylittää 35.442 mk (ind. 1165) vuodessa. Vastaava työtulo maatalousyrittäjällä on 17.721 mk vuodessa (ind. 1165). YEL:n markkamäärä tulee siitä, että puolitetun työtulon on täytettävä YEL:n piiriin kuulumisen edellytykset. MYEL:n markkamäärä tulee siitä, että puolitetun työtulon on ylitettävä TEL 1 §:n rajamäärä. Yrittäjien kokoaikatyövaatimusta tarkasteltaessa noudatetaan edellä mainittuja ohjeita, ellei muuta ilmene. Jos yrittäjillä on muuta ansiotyötä, työaika on aina erikseen selvitettävä. Vakiintuneen ansiotulon laske- mista on selostettu kohdassa 3.2.

#### 2.4. Tulevan ajan vaatimus (TEL 4 f §:n 1 momentin 3 kohta)

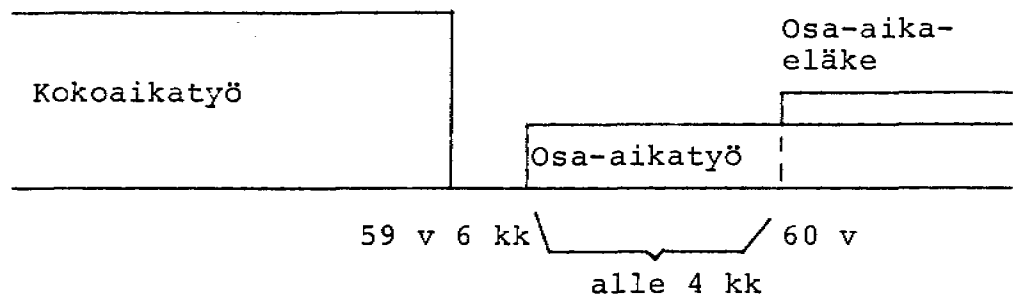
Jotta eläkkeenhakijalla olisi oikeus saada osa-aika-eläkettä edellytetään, että hänen työeläkelakien (TEL, LEL, MYEL ja YEL, mutta ei TaEL) piiriin kuuluvan ansiotyönsä perusteella otettaisiin huomioon ns. tuleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

15.10.1986

4

Eläkkeenhakijan neuvonnassa on syytä korostaa, että osa-aikatyöhön ei pidä siirtyä ennen 60 vuoden ikää niin, että hakijalla ei enää ole oikeutta tulevaan aikaan kokoaikaisesta ansiotyöstä. Tulevan ajan oikeuden säilymisen kannalta noudatetaan ennen 60 vuoden iän täyttämistä alkaneen osa-aikatyön suhteen esimerkeissä 1 ja 2 olevia ohjeita.

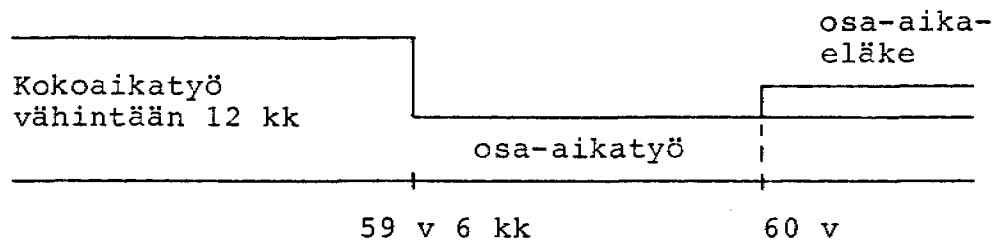
## Esimerkki 1



Osa-aikaeläke voidaan myöntää 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, mikäli kaikki eläkkeen saamisen muut edellytykset ovat täyttyneet mainitun kuukauden aikana. Tulevan ajan ansio voidaan esimerkiksi laskea kokoaikatyön perusteella.

Mikäli osa-aikatyöjakso olisi yli neljä kuukautta, tulevan ajan ansio määräytyisi osa-aikatyön perusteella, jolloin osa-aikaeläke ei olisi mahdollinen. Kokoaikatyön aikaisin mahdollinen päättymispäivä on 6 kk ennen 60 vuoden iän täyttämistä, jotta edellisessä kohdassa selostettu kokoaikatyövaatimus (12/18-kuukautta) ennen eläkkeelle siirtymistä täyttyisi.

## Esimerkki 2



Esimerkissä on kyse saman työsuhteen sisällä tapahtuneesta osa-aikatyöhön siirtymisestä. Esimerkkitilanteessa menetellään siten, että kokoaikatyö- ja osa-aikatyöjaksoa pidetään yhtenä työsuhteena, ja mahdollinen tekninen katkaisu puretaan.

15.10.1986

5

## 2.5. Pitkän työhistorian vaatimus (TEL 4 f §:n 1 momentin 4 kohta)

Osa-aikaeläke on tarkoitettu pitkään ja suhteellisen säännöllisesti työelämässä mukana olleille. Tästä syystä lain sanamuodon mukaan edellytetään, että "työntekijälle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta". Tällä tarkoitetaan, että eläkkeeseen oikeuttavaa a i k a a on kertynyt vähintään viisi vuotta.

"Välittömästi edeltäneen 15 kalenterivuoden aikana" tarkoittaa nimenomaan kalenterivuotia eikä siis vuosia. Tästä syystä viimeistä vajaata kalenterivuotta ei lasketa mukaan tarkasteltaessa työhistoriaa koskevaa vaatimusta.

Viiden vuoden aikaa laskettaessa otetaan huomioon vain sellainen työskentely, joka on tullut eläkelakien piiriin. Esimerkiksi alle 4 kuukautta kestänyttä yrittäjäjaksota tai alle LEL- tai TaEL-ansiorajojen jääviä kalenterivuotia ei voida ottaa huomioon.

Rinnakkaisuustilanteissa sama aika otetaan huomioon vain kerran. Jos henkilöllä on esimerkiksi samanaikaisesti ollut kaksi TEL-työsuhdetta, jotka molemmat ovat kestäneet kolme vuotta, lasketaan vaadittavaan viiden vuoden aikaan kolme vuotta. Kun kalenterivuotta, jona henkilö on ansainnut TaEL:n piirissä vähintään 4.430,28 mk (ind. 1165), pidetään kokonaisuudessaan työsuhteeseen rinnastettavana, lasketaan tällainen vuosi työssäolovuodeksi.

Tässä yhteydessä, toisin kuin edellä viimeisen 18 kuukauden työssäolovaatimuksessa, myös täysitehoisella eläkkeellä oloaika otetaan huomioon 5 vuoden aikaa laskettaessa, koska se on eläkettä kartuttavaa aikaa.

Ulkomaisen lain mukaan karttunutta eläkettä ei oteta huomioon.

LEL

LEL:n piiriin kuuluvan työn ajallista pituutta 15 vuoden tarkastelujaksolla arvioidaan ansioiden määrän perusteella siten, että TEL 1 §:n 1 momentin 738,38 markan (ind. 1165) suuruinen ansio vastaa yhden kuukauden työssäoloaikaa. Kalenterivuoden aikana saatujen LEL-ansioiden yhteismäärä jaetaan mainitulla määrällä. Huomioon otetaan vain näin syntyvät täydet kalenterikuukaudet ja enintään niin monta kuukautta, että ne muiden edellä kerrottujen karttumisaikojen kanssa ovat 12 kuukautta vuotta kohden.

15.10.1986

6

Tämä merkitsee sitä, että vähintään 8.860,56 mk LEL-ansioita vuodessa (ind. 1165) vastaa 12 eläkkeeseen oikeuttavaa karttumiskuukautta.

Jos LEL-ansiot jonakin vuonna ovat jääneet alle LEL 5 §:n 1 momentin tarkoittaman 200 markan (ind. 100) rajamäärän, tällaiselta vuodelta ei ole karttunut LEL-eläkettä, eikä sitä voida ottaa huomioon vaadittua aikaa laskettaessa.

### Esimerkki 3

Työntekijä hakee osa-aikaeläkettä vuonna 1988. Edeltänyt 15 vuoden jakso sisältää vuodet 1973-1987. Hän on työskennellyt eri eläkelakien piirissä ja ollut lisäksi täysitehoisella eläkkeellä ajan 1.2.1983 - 31.10.1984.

Vuosi	työsuhteita	LEL/TaEL-ansioita ind. 1165	Karttumisaikaa yht.
1973	VEL 5 kk	-	= 5 kk
1974	-	800 mk (LEL)	= -
1975	-	47.000 mk "	= 12 kk
1976	-	7.500 mk "	= 10 kk
1977	-	-	
1978	-	-	
1979	TEL 2 kk	+ 3.000 mk (LEL)	= 6 kk
1980	-	-	
1981	KVTEL 4 kk	+ 30.000 mk (LEL)	= 12 kk
1982	TEL 6 kk		= 6 kk
1983	eläkejakso		= 11 kk
1984	"		= 10 kk
1985	-	-	
1986	-	5.000 mk (TaEL)	= 12 kk
1987	YEL 10 kk	-	= 10 kk
			yht. 94 kk

Kuukausia tulee olla vähintään 60, joten 5 vuoden karttumisvaatimus täyttyy.

## 2.6. Ansion ja työajan alenemalle asetetut vaatimukset

### 2.6.1. Työajan vähentäminen (TEL 4 f §:n 1 momentin 5 kohta)

TEL, LEL

Osa-aikaeläkkeen saamiseksi työntekijän tulee vähentää TEL:n ja LEL:n piiriin kuuluvaa työtään niin, että jäljelle jäävä työaika on keskimäärin vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa.

Jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa ansiotyössä, työajan vähentyminen lasketaan

15.10.1986

7

hänen kokonaistyöaikansa perusteella. Työajan vähentäminen voi tapahtua myös siten, että eläkkeensaaja lopettaa kokonaan työskentelynsä yksityisellä sektorilla, mutta jatkaa ansiotyötään tarvittavassa määrin julkisella sektorilla.

Jäljellä olevaa työaikaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen säädösten piiriin kuuluvat ansiotyöt. Jos viikottainen työaika vaihtelee, työaika lasketaan keskiarvona sellaiselta enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksolta, jonka mukaan työaika rytmittyy (katso esimerkki 4).

Osa-aikatyö voidaan järjestää esimerkiksi siten, että työntekijä työskentelee säännöllisesti 20 tuntia viikossa tai siten, että hän työskentelee 40 tuntia joka toinen viikko.

## Esimerkki 4

		jakso															
Työaika tuntia viikossa		10	10	10	10	40	10	10	10	10	40	10	10	10	10	40	10
Viikko		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Keskiarvo		16 tuntia viikossa kussakin 5 viikon jaksossa															

Esimerkissä viikottainen keskimääräinen työaika on laskettu siten, että tarkastelujakson pituus on 5 viikkoa. Näin voidaan menetellä, koska lain mukaan työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksolta viikottaisen työajan vaihdellensa.

#### 2.6.2. Ansion alenemalle asetetut vaatimukset (TEL 4 f §:n 1 momentin 7 kohta)

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että työpanoksen vähentämisen seurauksena myös työntekijän ansiotuloissa tapahtuu vastaava muutos. Jäljelle jäävän ansiotulon tulee olla 35-70 prosenttia osa-aikatyöhön siirtymistä edeltäneistä vakiintuneista ansiotuloista. Vakiintunutta ansiotuloa on selostettu kohdassa 3.2.

Ansiorajat vastaavat lähes edellä selostettuja työajalle asetettuja vaatimuksia 40 tunnin viikottaisen kokoaikatyön mukaan laskettuna. Ansiot voivat kuitenkin vaihdella väljemmissä rajoissa kuin työaika.

15.10.1986

8

Viikottaisen 16 tunnin vähimmäistyöajan lisäksi edellytetään, että osa-aikatyöstä saatu ansiotulo on vähintään TEL 1 §:ssä säädetty markkamäärä kuukaudessa (738,38 markkaa vuonna 1986). Jos eläkkeenhakija on samanaikaisesti useassa työsuhteessa, katsotaan ansiotulon vähimmäisvaatimuksen täyttyvän, jos työsuhteiden yhteenlasketut ansiotulot ylittävät edellä mainitun markkamäärän.

### 2.6.3. Työpanoksen vähentäminen (YEL 5 §, MYEL 6 §)

YEL, MYEL

Yrittäjien osa-aikatyön määrittely on käytännössä vaikeampaa kuin työntekijöiden. Tästä syystä yrittäjien osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä on yksinkertaistettu. Yrittäjä ei voi vähentää ansiotyötään liukuvasti, vaan yrittäjän on vähennettävä ansiotyönsä joko puoleen tai lopetettava toimintansa kokonaan, jotta hän voisi saada YEL:n tai MYEL:n mukaisen osa-aikaeläkkeen.

Jos yrittäjä lopettaa toimintansa kokonaan, vaaditaan, että hän samalla jatkaa muun eläkelain piiriin kuuluvassa ansiotyössä täyttäen jäljelle jäävän työajan ja -ansion osalta lain vaatimukset (16-28 t/vko, 738,38 markkaa kuukaudessa). Samoin ansion alenemavaatimuksen on tällöin luonnollisesti täytyttävä (jäljellä 35-70 % vakiintuneesta ansiotulosta).

Yrittäjätyön puolittamisedellytys täyttyy, jos voidaan katsoa, että työpanos laskee puoleen eläketapahtumahetkellä vallinneesta YEL-MYEL-tasosta. Eläkkeelle siirtymishetken todellinen työpanos on puolitettava, mikä johtaa yleensä vakiintuneen työtulon puolittamiseen.

Yrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle selvitys työpanoksensa vähentymisestä. (Ks. kohta 5.2.1.).

### 2.6.4. Poikkeukset ansionalenemaan ja työajan vähentymiseen (TEL 4 f §:n 4 momentti)

Työajassa tapahtuneen muutoksen tulee yleensä vastata ansiotasossa tapahtunutta muutosta. Tällä on pyritty estämään muun muassa mahdollinen keinottelu osa-aikaeläkkeen määrässä.

Osa-aikatyöstä saatavan ansiotulon määrää koskevista rajoista sekä työajan ja ansiotulon vähentymisen suhteellisesta poikkeamasta voidaan eräissä tapauksissa poiketa. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa päätöksen niistä erityisistä syistä, jotka voidaan hyväksyä poikkeaman perusteeksi.

15.10.1986

9

Poikkeuksista ansionalenemaan ja työajan vähentymiseen Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet edellä mainitun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen antamisen yhteydessä.

2.7. Osa-aikatyön yhdenjaksoisuusvaatimus  
(TEL 4 f §:n 1 momentin 6 kohta)

Yhtenä osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä on, ettei työntekijä ole yhdenjaksoisesti poissa osa-aikatyöstä kuutta viikkoa pitempää aikaa. Keskeytysaikaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon vuosilomailaissa tai työehtosopimuksessa tarkoitettua vuosilomaa eikä aikaa, jolta suoritetaan sairausvakuutuslain (SVL) mukaista päivärahaa. Osa-aikaeläkkeen suhteesta SVL:n mukaiseen päivärahaan on tarkemmin kohdassa 8.2.

3. KÄSITTEITÄ JA MÄÄRITELMIÄ

3.1. Eläketapahtumahetken määrittely

Osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkenä pidetään sitä päivää, jona eläkkeen saamista koskevat TEL 4 f §:n mukaiset kaikki edellytykset ovat täyttyneet. Eläketapahtumahetki on yleensä osa-aikatyöhön siirtymistä edeltävä päivä. Eläketapahtumahetki voi kuitenkin olla aikaisintaan työntekijän 60 vuoden iän täyttämispäivä.

Osa-aikaeläkkeen hakemisen ajankohdalla ei ole merkitystä eläketapahtumahetken määrittelyn kannalta. Jos osa-aikatyöhön siirtyminen on tapahtunut ennen eläkkeen hakemista, eläketapahtumahetki määräytyy osa-aikatyön alkamisen perusteella.

3.2. Vakiintunut ansiotulo (TEL 4 f §:n 3 momentti)

Ansionaleneman laskemiseksi tarvittava vakiintunut ansiotulo määräytyy kaikkien niiden toimintojen perusteella, joista eläkkeenhakijalla eläketapahtumahetkellä on tulevan ajan oikeus. Huomioon otetaan siis myös TaEL:n mukaisesta työskentelystä tai julkisen sektorin työskentelystä saadut ansiot, mikäli näiden työskentelyjen perusteella on oikeus tulevaan aikaan. Rinnakkaisuustilanteissa lasketaan yhteen kaikki edellä mainitut ansiot. Eläkepalkan harkinnanvarainen tarkistaminen (TEL 7 §:n 2 momentti) saattaa tulla kyseeseen myös osa-aikaeläkkeen yhteydessä.

TEL

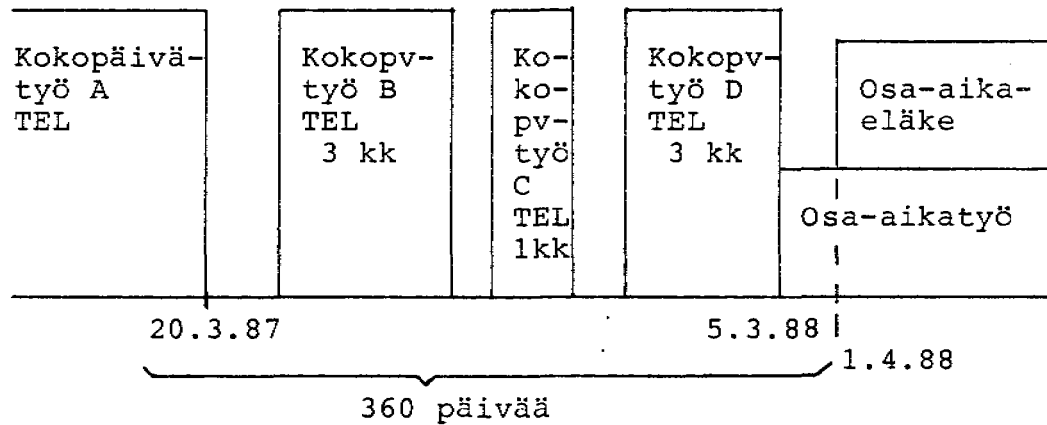
Osa-aikaeläkettä määrättäessä pidetään TEL:ssa vakiintuneena ansiotulona eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrät-

15.10.1986

10

täessä otettaisiin huomioon tuleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

## Esimerkki 5



Esimerkissä eläketapahtumahetki on 5.3.1988. Osa-aikaeläke alkaa 1.4.1988. Vakiintunut ansiotulo määräytyy kokopäivätyösuhteesta A, koska sen päättymisestä eläketapahtumaan on alle 360 päivää ja työsuhteet B, C ja D ovat kestäneet alle neljä kuukautta.

## LEL

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä kaikista LEL-töistä saatua keskimääräistä palkkaa, joka 7 §:n 1 momentin mukaan lasketaan tulevan ajan palkkaperusteeksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

## YEL, MYEL

Yrittäjien eläkelaeissa vakiintunut työtulo määräytyy eri tavoin kuin eläkkeen perusteena oleva työtulo.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneen neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä. Vakiintunut ansiotulo lasketaan päivän tarkkuudella vastaavasti kuten eläkkeen perusteena oleva työtulo.

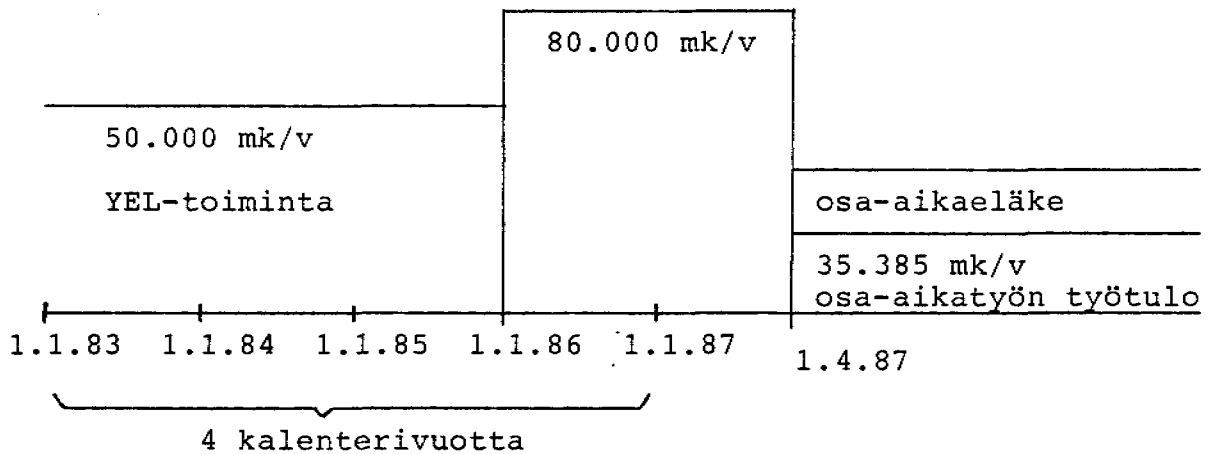
Vakiintuneen työtulon laskemismääritelmän johdosta yrittäjälle, jonka yrittäjätoiminta on alkanut vasta sinä vuonna, jona hän on siirtynyt osa-aikatyöhön, ei voida myöntää osa-aikaeläkettä yrittäjätoiminnan perusteella.

15.10.1986

11

Seuraavat esimerkit kuvaavat vakiintuneen työtulon ja osa-aikatyön työtulon laskemista. Esimerkeissä vuoden 1987 indeksiluvuksi on oletettu 1217, johon tasoon kaikki ansiotulot on tarkistettu.

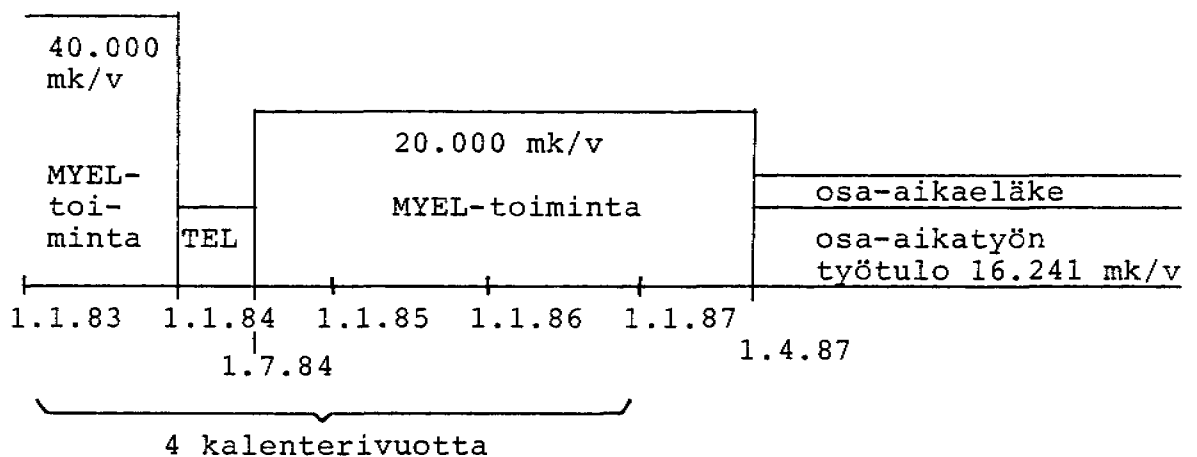
## Esimerkki 6



Koska YEL-toimintaa on ollut kaikkina neljänä vuotena,

on vakiintunut työtulo  $\frac{3 \times 66.503 + 83.571}{4} = 70.770$  mk/v.

## Esimerkki 7



Koska MYEL-toimintaa on harjoitettu vain 3,5 vuotta,

on vakiintunut työtulo  $\frac{53.202 + 2,5 \times 24.195}{3,5} = 32.483$  mk/v.

TEL-jakso ei vaikuta vakiintuneen työtulon määräytymiseen.

15.10.1986

12

#### 4. ELÄKKEEN HAKEMINEN

##### 4.1. Hakemuslomake

Osa-aikaeläkettä haetaan samalla lomakkeella kuin vanhuuseläkettä ja varhennettua vanhuuseläkettä (VE-lomake). Lomake on tätä varten uusittu.

Koska eläkkeen myöntäminen edellyttää osa-aikatyötä, hakemus tulisi jättää vasta sen jälkeen, kun osa-aikatyöhön siirtymisestä on sovittu työnantajan kanssa. Eläkelaitos voi kuitenkin pyynnöstä jo ennen hakemista antaa tietoja osa-aikaeläkkeestä ja arvion osa-aikaeläkkeen määrästä. Osa-aikaeläkettä suositellaan haettavaksi aikaisintaan kaksi kuukautta ennen osa-aikatyöhön siirtymistä ja aikaisintaan kaksi kuukautta ennen 60 vuoden iän täyttämistä.

Koska julkisen sektorin eläkelakeihin ei sisälly säännöksiä osa-aikaeläkkeestä, ei hakemusta jaeta julkisen sektorin eläkelaitoksille.

Hakemuslomakkeelle on tavanomaisten tietojen lisäksi varattu tilaa, jossa eläkkeenhakija voi esittää osa-aikaeläkkeen hakemista koskevia lisätietoja. Normaali-tilanteessa, jossa hakija siirtyy kokopäiväisestä työsuhteesta osa-päiväiseen, pelkän hakemuslomakkeen täyttäminen yleensä riittää. Eläkelaitoksen tulee tarkistaa hakijan ilmoittamat palkkatiedot työnantajalta. Eläkelaitos pyytää erillisen selvityksen silloin, kun ansiotoimintaan sisältyy yrittäjätöimintää.

##### 4.2. Neuvonta

Osa-aikaeläkkeen hakemisen yhteydessä työntekijöille ja yrittäjille tulee pyydettäessä antaa opastusta myös muista eläkevaihtoehdoista. Jos ilmenee, että jokin muu vaihtoehto olisi sopivampi, hakijaa tulisi neuvoa hakemaan tätä etuutta.

#### 5. ELÄKEHAKEMUKSEN RATKAISEMINEN

##### 5.1. Ratkaiseva eläkelaitos

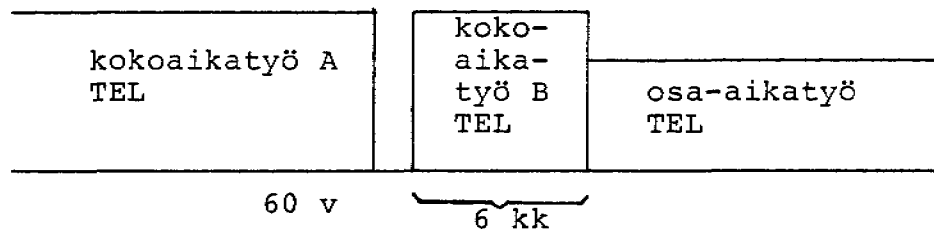
Ratkaiseva eläkelaitos määräytyy yleensä kuten ETK:n yleiskirjeessä 20/84 on selostettu. Jos kyseessä on vain yksi työsuhde tai yrittäjätöiminta, osa-aikaeläkehakemuksen käsittelee ja ratkaisee se eläkelaitos, jossa vakuutettuun TEL-LEL-työsuhteeseen tai YEL-MYEL-yrittäjätöimintaan tulisi liitettäväksi tuleva aika, jos henkilö osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

15.10.1986

13

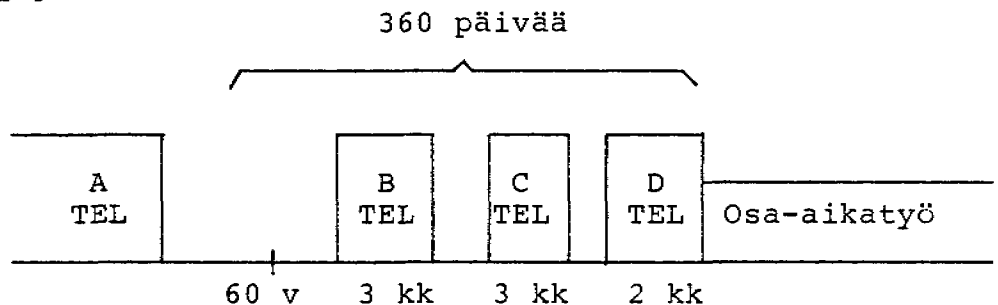
Rinnakkaisen toiminnan tapauksissa osa-aikaeläkehakemuksen käsittelee se eläkelaitos, jonka vakuuttaman työsuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella osa-aikaeläkettä tulee maksettavaksi. Usean laitoksen tapauksessa toimivalta määräytyy järjestyksessä TEL, YEL, MYEL, LEL, kuten yleiskirjeessä 20/84 on selostettu.

## Esimerkki 8



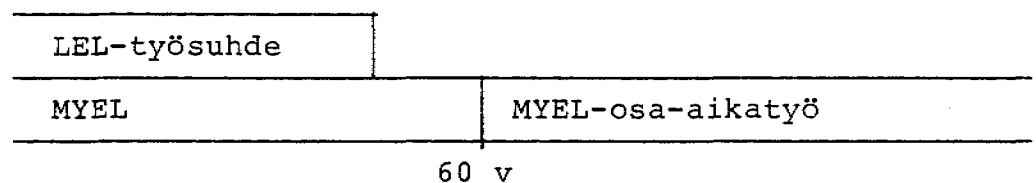
Tuleva aika liitetään kokoaikatyösuhteeseen B, joka on jatkunut yli 4 kuukautta. Tämän työsuhteen vakuuttanut eläkelaitos ratkaisee osa-aikaeläkehakemuksen.

## Esimerkki 9



Osa-aikaeläkehakemuksen ratkaisee työsuhteen B vakuuttanut eläkelaitos, koska 360 päivän aikana ennen osa-aikatyön alkamista ei ole yli neljä kuukautta jatkunutta työsuhdetta. Tätä 360 päivän aikaa voivat vielä pidentää työttömyyspäivärahapäivät.

## Esimerkki 10



hakee osa-aikaeläkettä

Hakemuksen ratkaisee LEL-työeläkekassa ja osa-aikaeläke myönnetään LEL:n perusteella.

15.10.1986

14

## Esimerkki 11

40 % kokopäiväansioista vakuutettu eläkelaitos A:ssa	
60 % kokopäiväansioista vakuutettu eläkelaitos B:ssä	
60 v	

Jos rinnakkaiset ansiotyöt ovat molemmat TEL:ssä, niin eläkelaitos A ratkaisee eläkehakemuksen, koska sen vakuuttaneesta työsuhteesta myönnetään osa-aikaeläke.

## 5.2. Lisäselvitykset

TEL 17 a §:ssä on säädetty tietojen antamisvelvollisuudesta osa-aikaeläkettä varten. Lähtökohtana on, että eläkkeenhakija antaa tarvittavat tiedot eläkehakemuksella tai sen liitteissä. Jos nämä tiedot eivät riitä, lisätietoja voi pyytää eläkkeenhakijalta tai työnantajalta tai muilta eläkelaitoksilta.

Jos eläkehakemuksen ratkaiseminen edellyttää työnteon ja ansaitun eläkkeen selvittämistä julkisen sektorin eläkelakien piirissä, myös valtion ja kunnan eläkelaitoksilta voi pyytää tarvittavia tietoja. Niissä tapauksissa, joissa palvelussuhteet ovat tiedossa ja päättyneet, laskelma saadaan noin kahden viikon kuluessa. Jatkuvista palvelussuhteista saattaa laskelman saaminen kestää noin kuukauden.

Joissain tilanteissa valtiokonttorin tai kunnallisen eläkelaitoksen antama arviolaskelma eläkkeen määrästä saattaa riittää. Arviolaskelma voidaan tehdä edellisen vuoden loppuun mennessä ansaittujen palkkojen perusteella. Laskelmalle merkitään aina, onko se tarkka laskelma vai arviolaskelma. Tarkka laskelma tarvitaan siinä tapauksessa, että 75 % enimmäismäärän raja (TEL 5 c §:n 3 momentti) on lähellä tai että julkisen sektorin ansiot vaikuttavat vakiintuneeseen ansiotuloon. Pyynnöt valtiokonttorille ja kunnalliselle eläkelaitokselle on pyrittävä rajaamaan vain niihin tilanteisiin ja hakemuksiin, joissa julkisen sektorin tietoja välttämättä tarvitaan. Pyynnöt kunnalliseen eläkelaitokseen, valtiokonttoriin, Kirjon keskusrahastoon jne. lähetetään tätä tarkoitusta varten laadittavalla lomakkeella.

15.10.1986

15

Jos tuleva aika ei liitykään hakijan viimeiseen työsuhteeseen, josta hakemuksella on annettu tiedot, joudutaan ehkä pyytämään lisäselvityksiä aikaisemmista työsuhteista.

#### 5.2.1. Selvitykset yrittäjältä (YEL 5 §, MYEL 6 §)

Jos yrittäjä hakee osa-aikaeläkettä yrittäjätoiminnan vähentämisen tai lopettamisen perusteella, vaaditaan häneltä tästä selvitys.

Osa-aikaeläkkeen edellytysten selvittämiseksi yrittäjä on velvollinen esittämään eläkelaitokselle selvityksen siitä, että hänen työskentelyssään on tapahtunut osa-aikaeläkkeen saamiseen vaadittava muutos.

Yrittäjätoiminnan lopettamisen osoittamiseksi näyttönä vaaditaan yleensä kauppa- tai lahjakirja tai vuokrasopimus. Menettely vastaa yksilöllisen varhaiseläkkeen yhteydessä noudatettua käytäntöä (Katso yleiskirje 36/85).

Työskentelyn vähentämistä osoittavana selvityksenä voidaan pitää esimerkiksi liikevaihdon supistumista tai uuden työntekijän palkkaamista yrittäjän tilalle. Jos uusi työntekijä on perheenjäsen, edellytetään hänen työtulonsa korottamista osa-aikaeläkkeelle siirtyneen yrittäjän työtulon alenemista vastaavasti. Jotta yritystoimintaan jo aiemmin osallistuneen perheenjäsenen voitaisiin katsoa korvaavan osa-aikaeläkkeelle siirtyneen yrittäjän vähentynyttä työpanosta, olisi esitettävä luotettava selvitys esimerkiksi yrityksen ulkopuolisen ansiotyön vastaavasta vähentämisestä tai opiskelun päättämisestä.

Maatalousyrittäjän on työskentelyn vähentämistä osoittavana selvityksenä esitettävä, että hän esimerkiksi

- supistaa tuotantoa puoleen tai
- siirtää puolet töistään tilalla asuvalle ja työskentelevälle lapselleen tai
- lopettaa palkkatyön ja jatkaa tilalla (sivutyöviljelijä) tai
- lopettaa viljelyn kokonaan ja jää työsuhteeseen
- palkkaa yritykseen uuden työntekijän

Osa-aikaeläkettä hakevalta yrittäjältä pyydetään tarvittaessa selvitys yrittäjätoiminnan supistamisesta ETK:n lomakkeella 2170. MELA pyytää tiedot TM-lomakkeella.

15.10.1986

16

### 5.2.2. Muutokset yrittäjävakuutukseen (YEL 7 § ja MYEL 8 §)

Jos yrittäjä jää osa-aikaeläkkeelle siten, että esimerkiksi TEL-työsuhde jatkuu ja yrittäjätoiminta lopetetaan kokonaan, annetaan päätös yrittäjävakuutuksen lopettamisesta. Tällöin osa-aikaeläkehakemus riittää yrittäjävakuutuksen lopettamiseksi. Jos yrittäjä vähentää yrittäjätoimintaansa siten, että työtulo vahvistetaan puoleksi vakiintuneesta ansiotulosta tai jos yrittäjätoiminta jatkuu ennallaan, yrittäjän vakuutus jaetaan kahteen jaksoon. Uusi jakso alkaa eläketapahtumaa seuraavasta päivästä, eikä tältä jaksolta vaadita neljän kuukauden karenssia.

Edellä mainittua menettelytapaa noudatetaan myös sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana yrittäjä täytti 62 vuotta.

## 6. ELÄKKEEN MÄÄRÄ

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan hakijan ansiotuloissa eläketapahtumahetkellä tapahtuneen vähentymisen perusteella. Osa-aikaeläkkeen määrä on työntekijän eläkkeelle siirtymisiästään riippuen 44 - 64 prosenttia kokoaikatyössä saadun ansiotulon ja osa-aikatyössä saadun ansiotulon erotuksesta. Tätä erotusta kutsutaan seuraavassa osa-aikaeläkkeen perusteena olevaksi ansionalenemaksi.

Henkilölle osa-aikaeläketapahtumaan mennessä karttunut eläke on osa-aikaeläkkeen suuruudessa huomioitu säätämällä eläkkeelle enimmäismäärä. Tämä on 75 % osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä.

### 6.1. Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema (TEL 5 c §:n 1 ja 2 momentti)

Osa-aikaeläkkeen perusteena olevan ansionaleneman laskemista varten korotetaan henkilön vakiintunut ansiotulo TEL-indeksillä vastaamaan eläketapahtumahetken tasoa. Osa-aikatyöstä saatua ansiota ei muuteta TEL-indeksillä.

#### 6.1.1. Yksi ansiotyö

Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema silloin, kun henkilö on yhdessä ansiotyössä, on eläketapahtumahetken TEL-indeksillä korotetun vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyöstä saadun ansiotulon erotus (TEL 5 c §:n 1 momentti). Vakiintuneen ansiotulon määräytymistä on selostettu kohdassa 3.2.

15.10.1986

17

## Esimerkki 12

Henkilö on ollut TEL-kokoaikatyössä 1.7.1962 alkaen. Hän siirtyy osa-aikatyöhön 1.5.1987 alkaen ja jää osa-aikaeläkkeelle. Tällöin TEL-kokoaikatyö päätetään eläketapahtumahetkeen eli 30.4.1987. Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on TEL-kokoaikatyöstä lasketun vakiintuneen ansiotulon eli eläkkeen perusteena olevan palkan (EP = 8 000 mk/kk) ja osa-aikatyöstä saadun palkan (3 000 mk/kk) erotus.

TEL-kokoaikatyö EP = 8 000 mk/kk	osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema = <u>5 000 mk/kk</u>
	TEL-osa-aikatyö palkka = 3 000 mk/kk
30.4.1987	

Henkilön osa-aikatyöstä saama ansiotulo on 37,5 % kokoaikatyöstä lasketusta vakiintuneesta ansiotulosta, joten hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen edellyttäen, että hänen työaikansa vähenee vastaavasti.

## Esimerkki 13

Henkilö on ollut TEL-työsuhteessa A ajalla 1.5.1965 - 31.8.1986 ja TEL-työsuhteessa B ajalla 1.11.1986 - 31.1.1987. Hän siirtyy osa-aikatyöhön 1.2.1987 alkaen ja jää osa-aikaeläkkeelle. Eläkkeen perusteena olevat palkat henkilön työsuhteista ja osa-aikatyöstä saatu ansio ovat seuraavat:

EP = 7 000 mk/kk	EP = 8 500 mk/kk	1.2.1987 alkaen
TEL A	TEL B	osa-aikaeläke
		palkka = 5 000 mk/kk
		osa-aikatyö
1.5.65 - 31.8.86		1.11.86 - 31.1.87

Jos henkilö tulisi työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkellä 31.1.1987, liitettäisiin tuleva aika työsuhteeseen A, joten vakiintunut ansiotulo määräytyy työsuhteen A perusteella. Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema saadaan korottamalla työsuhteen A eläkkeen perusteena oleva palkka TEL-indeksillä vastaamaan eläketapahtumahetken tasoa (vuoden 1987 oletettuna TEL-indeksinä käytetään 1217) ja tästä vähennetään osa-aikatyöstä saatu ansiotulo.

15.10.1986

18

Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema =

$$\frac{1217}{1165} \times 7\,000 \text{ mk/kk} - 5\,000 \text{ mk/kk} = 2\,312,45 \text{ mk/kk}$$

Henkilön osa-aikatyöstä saama ansiotulo 5 000 mk/kk on 68,4 % kokoaikatyöstä lasketusta vakiintuneesta ansiotulosta 7 312,45 mk/kk, joten hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen edellyttäen, että hänen työaikansa verrattuna hänen työsuhteessa A olleeseen työaikaansa on vähentynyt vastaavasti.

#### 6.1.2. Rinnakkaiset ansiotyöt

Henkilö, jolla on samanaikaisesti kaksi tai useampia TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuja sellaisia rinnakkaisia ansiotoimintoja, joiden perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon tuleva aika, saattaa siirtyä osa-aikaeläkkeelle, vaikka joku toiminta jatkuu entisellään tai ei oikeuta eläkkeeseen.

##### 6.1.2.1. Eläke myönnetään kaikista rinnakkaisista toiminnoista

Jos henkilöllä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen kaikkien rinnakkaisten toimintojen perusteella, määräytyy hänen osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenemansa seuraavasti:

Lasketaan henkilön vakiintuneiden ansiotulojen yhteismäärä kuukaudessa eläketapahtumahetken tasossa. Tästä määrästä vähennetään osa-aikaisista ansiotöistä saatujen kuukausiansioiden yhteismäärä (TEL 5 c §:n 1 momentti)

15.10.1986

19

## Esimerkki 14

Oletetaan, että henkilö on ollut rinnakkaisissa TEL- ja YEL-ansiotoiminnoissa, ja vähentänyt työskentelyään siten, että hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen sekä TEL:n että YEL:n perusteella.

TEL-kokoaikatyö EP = 8 000 mk/kk	
YEL-kokoaikatyö Vakiintunut ansiotulo 5 000 mk/kk	TEL-osa-aikatyö ansiotulo = 3 000 mk/kk
	YEL osa-aikat. 2 500 mk/kk
Vakiintunut ansiotulo	Osa-aikatyöstä saatu ansiotulo
TEL 8 000 mk/kk	TEL 3 000 mk/kk
YEL 5 000 mk/kk	YEL 2 500 mk/kk
yht. 13 000 mk/kk	yht. 5 500 mk/kk

Henkilön osa-aikaeläkkeen aikaisista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärä tulisi olemaan 5 500 mk/kk, mikä on 42,3 % kokoaikatyöiden vakiintuneiden ansiotulojen yhteismäärästä 13 000 markasta kuukaudessa, joten hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen edellyttäen, että hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähentynyt vastaavasti.

Henkilöllä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen molempien toimintojen perusteella ja osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema =  
13 000 mk/kk - 5 500 mk/kk = 7 500 mk/kk.

## 6.1.2.2. Eläke myönnetään osasta rinnakkaisia toimintoja

Jos henkilöllä ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen kaikkien rinnakkaisten toimintojen perusteella, on hänen osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenemansa pienempi seuraavista määristä:

- a. Lasketaan vakiintuneiden ansiotulojen yhteismäärä kuukaudessa eläketapahtumahetken tasossa niiden toimintojen perusteella, joista henkilö siirtyy osa-aikaeläkkeelle. Tästä määrästä vähennetään samojen lakien piiriin kuuluvien osa-aikaisista ansiotuloista saatujen kuukausiansioiden yhteismäärä  
(TEL 5 c §:n 1 momentti)

15.10.1986

20

- b. Lasketaan lisäksi vakiintuneiden ansiotulojen yhteismäärä kuukaudessa eläketapahtumahetken tasossa kaikkien rinnakkaisten toimintojen perusteella. Tästä määrästä vähennetään kaikkien osa-aikaeläkkeen aikaisten ansioiden yhteismäärä (TEL 5 c §:n 2 momentti)

## Esimerkki 15

Oletetaan, että esimerkin 14 henkilöllä olisi YEL-toiminnan sijasta ollut VEL-palvelussuhde.

Henkilön oikeus osa-aikaeläkkeeseen tutkitaan samalla tavalla kuin esimerkissä 14. Koska henkilölle ei kuitenkaan voida myöntää osa-aikaeläkettä VEL-työsuhteen perusteella, on osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema pienempi kohtien a. ja b. mukaisista määristä.

kohdan a. mukainen määrä =

$$8\ 000\ \text{mk/kk} - 3\ 000\ \text{mk/kk} = 5\ 000\ \text{mk/kk ja}$$

kohdan b. mukainen määrä =

$$13\ 000\ \text{mk/kk} - 5\ 500\ \text{mk/kk} = 7\ 500\ \text{mk/kk.}$$

Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on 5 000 mk/kk.

## Esimerkki 16

Oletetaan, että henkilöllä on ollut rinnakkaista TEL- ja YEL-toimintaa, ja että hän on vähentänyt työskentelyään seuraavan kuvion mukaisesti.

TEL-kokoaikatyö EP = 8 000 mk/kk	TEL-osa-aikatyö ansiotulo = 3 000 mk/kk
YEL Vakiintunut ansiotulo 5 000 mk/kk	YEL-toiminta ansiotulo = 4 500 mk/kk
Vakiintunut ansiotulo	Osa-aikaeläkkeen aikaisesta työstä saatu ansiotulo
TEL 8 000 mk/kk	TEL 3 000 mk/kk
YEL 5 000 mk/kk	YEL 4 500 mk/kk
yht. 13 000 mk/kk	yht. 7 500 mk/kk

Henkilön osa-aikaeläkkeen aikaisista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärä tulisi olemaan 7 500 mk/kk, mikä on 57,7 % kokoaikatyönsä vakiintuneiden ansiotulojen yhteismäärästä 13 000 markasta kuukaudessa, joten hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen edellyttäen, että hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähentynyt vastaavasti.

15.10.1986

21

Henkilölle ei voida myöntää osa-aikaeläkettä YEL-toiminnan perusteella, koska YEL:n mukaista osa-aikaeläkettä voidaan myöntää ainoastaan, jos yrittäjätoiminta vähennetään puoleen tai lopetetaan kokonaan ja muu toiminta jatkuu siten, että eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on pienempi kohtien a. ja b. mukaisista määristä.  
 kohdan a. mukainen määrä =  
 $8\ 000\ \text{mk/kk} - 3\ 000\ \text{mk/kk} = 5\ 000\ \text{mk/kk}$  ja  
 kohdan b. mukainen määrä =  
 $13\ 000\ \text{mk/kk} - 7\ 500\ \text{mk/kk} = 5\ 500\ \text{mk/kk}$ .  
 Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on 5 000 mk/kk.

Jos henkilöllä olisi YEL-toiminnan sijasta ollut VEL-palvelussuhde, olisi hänen eläkkeen perusteena oleva ansionalenemansa tässä esimerkissä määräytynyt samalla tavalla, ja se olisi määrältään 5 000 mk/kk.

## Esimerkki 17

Oletetaan, että henkilö on ollut rinnakkaisissa TEL- ja YEL-ansiotoiminnoissa, ja vähentänyt työskentelyään siten, että hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen seuraavan kuvion mukaisesti.

TEL-kokoaikatyö EP = 8 000 mk/kk	TEL-osa-aikat., 3 000 mk/kk
YEL Vakiintunut ansiotulo 5 000 mk/kk	YEL-toiminta ansiotulo = 5 200 mk/kk
Vakiintunut ansiotulo	Osa-aikaeläkkeen aikaisesta työstä saatu ansiotulo
TEL 8 000 mk/kk	TEL 3 000 mk/kk
YEL 5 000 mk/kk	YEL 5 200 mk/kk
yht. 13 000 mk/kk	yht. 8 200 mk/kk

Henkilön osa-aikaeläkkeen aikaisista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärä tulisi olemaan 8 200 mk/kk, mikä on 63,1 % kokoaikatoimintien vakiintuneiden ansiotulojen yhteismäärästä 13 000 markasta kuukaudessa, joten hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen edellyttäen, että hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähentynyt vastaavasti.

15.10.1986

22

Koska henkilölle ei voida myöntää osa-aikaeläkettä YEL-toiminnan perusteella, on osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema pienempi kohtien a. ja b. mukaisista määristä.

kohdan a. mukainen määrä =

8 000 mk/kk - 3 000 mk/kk = 5 000 mk/kk ja

kohdan b. mukainen määrä =

13 000 mk/kk - 8 200 mk/kk = 4 800 mk/kk.

TEL-osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on 4 800 mk/kk.

Jos henkilöllä olisi YEL-toiminnan sijasta ollut VEL-palvelussuhde, olisi hänen eläkkeen perusteena oleva ansionalenemansa tässä esimerkissä määräytynyt samalla tavalla, ja se olisi määrältään 4 800 mk/kk.

## 6.2. Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 60 vuoden ikäiselle työntekijälle 44 prosenttia edellä kohdassa 6.1. määritellystä osa-aikaeläkkeen perusteena olevasta ansionalenemasta.

Jos osa-aikaeläke alkaa myöhemmin kuin sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, korotetaan osa-aikaeläkeprosenttia 1/3 prosenttiyksiköllä jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijän ikä ylittää 60 vuotta. Osa-aikaeläkeprosentti saadaan laskemalla ikä osa-aikaeläkkeen eläketapahtumahetkellä ja vähentämällä tästä 60 vuotta. Erotus pyöristetään täysiksi kuukausiksi jättämällä pois ylimääräiset päivät. Kuukausien lukumäärä kerrotaan 1/3:lla.

Osa-aikaeläkeprosentti on siis:

$$44 + \left[ \begin{array}{l} \text{ikä osa-aikaeläkkeen} \\ \text{eläketapahtumahetkellä} \end{array} - 60 \text{ v} \right] \begin{array}{l} \text{täysinä} \\ \text{kuukausina} \end{array} \times 1/3$$

Osa-aikaeläkkeen määrä on osa-aikaeläkeprosentin osoittama määrä eläkkeen perusteena olevasta ansionalenemasta. Eläkkeeseen ei lisätä lapsikorotusta eikä työttömyyslisiä. Osa-aikaeläkkeen katsotaan olevan eläketapahtumahetken tasossa; esimerkiksi, jos eläketapahtuma on sattunut joulukuussa, tulee eläkkeeseen indeksikorotus heti tammikuun alusta.

Osa-aikaeläke jaetaan eri lakien mukaisiin osiin niiden lakien mukaisten toimintojen ansionalenemien suhteessa, joista henkilölle on myönnetty osa-aikaeläke.

15.10.1986

23

## Esimerkki 18

Henkilö (synt. 15.8.1926) siirtyy kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön 1.11.1987 alkaen siten, että hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen. Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on 5 000 mk/kk. Osa-aikaeläketapahtuma on 30.10.1987 ja henkilön ikä eläketapahtumahetkellä on 61 v 2 kk. Kun tästä vähennetään 60 v saadaan

61 v 2 kk - 60 v = 14 kk ja

osa-aikaeläkeprosentti =  $44 + (14 \times 1/3) = 48,6667 \%$ .

Osa-aikaeläke =  $0,486667 \% \times 5\ 000\ \text{mk/kk} = 2\ 433,34\ \text{mk/kk}$ .

## 6.3. Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä (TEL 5 c §:n 3 momentti)

Osa-aikaeläkkeen suuruudelle on TEL 5 c §:n 3 momentissa säädetty yläraja, ns. enimmäismäärä, jota se ei saa ylittää. Enimmäismäärä perustuu siihen perusturvan mukaiseen eläkkeeseen, joka henkilölle on karttunut osa-aikaeläketapahtumahetkeen mennessä.

Osa-aikaeläke voi olla enintään 75 % siitä TEL 8 §:n mukaan yhteensovitetusta peruseläkkeestä, jonka henkilö on ansainnut eläketapahtumahetkeen mennessä TEL 8 §:n 4 momentissa lueteltujen eläkelakien tai eläkesääntöjen mukaan. Enimmäismäärässä otetaan siten huomioon TEL:n, LEL:n, YEL:n, MYEL:n, TaEL:n, VEL:n, KVTEL:n, KiEL:n, MEL:n, valtion ja kuntien vanhojen eläkesääntöjen sekä ortodoksisen kirkkokunnan, Suomen Pankin, Postipankin ja Kansaneläkelaitoksen eläkesääntön nojalla karttuneet peruseläkkeet.

TEL-, LEL-, TaEL-, YEL- ja MYEL-eläke lasketaan sen mukaisina kuin ne ovat karttuneet osa-aikaeläketapahtumaan mennessä ilman tulevaa aikaa paitsi, jos se vanhuuseläkkeen laskusääntöjen mukaan tulee huomioon otettavaksi. Eläkkeeseen lisätään myös työttömyyslisä, mutta ei lapsikorotusta. Eläke lasketaan vastaamaan osa-aikaeläketapahtuman TEL-indeksitasoa. Näin saatu karttuneen eläkkeen määrä yhteensovitetaan TEL 8 §:n mukaisesti. Yhteensovituksessa otetaan huomioon muut karttuneet VEL:n, KVTEL:n, jne. mukaiset peruseläkkeet, joita edellä selostettiin.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 % näin saadusta karttuneen ja yhteensovitetun eläkkeen määrästä.

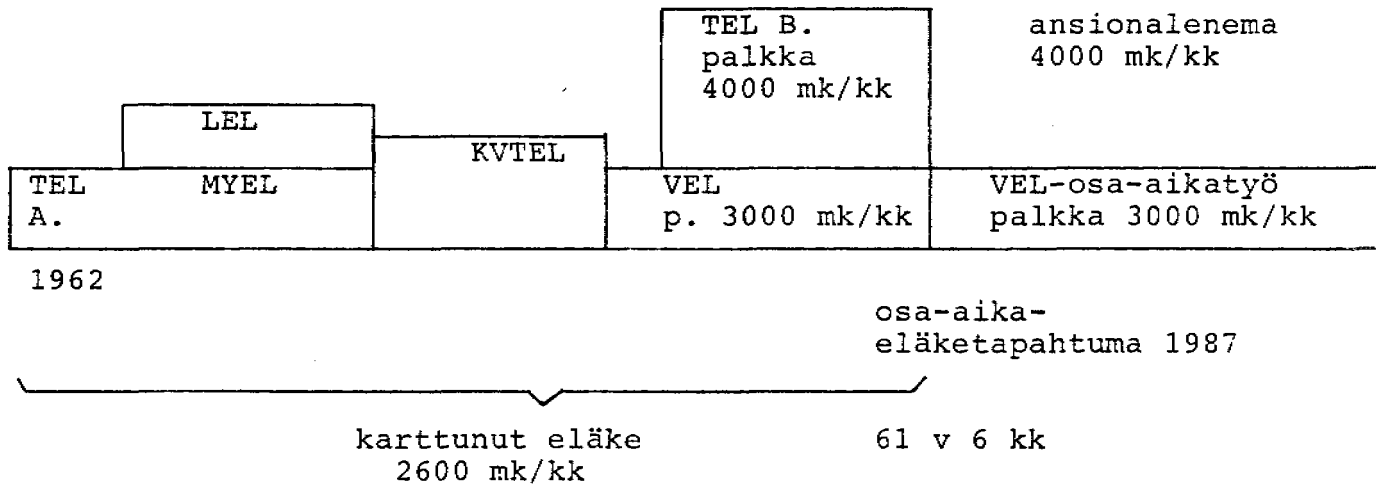
15.10.1986

24

Jos kohdan 6.2. mukaisesti laskettu osa-aikaeläkkeen määrä on suurempi kuin eläkkeen enimmäismäärä, osa-aikaeläkkeenä myönnetään enimmäismäärä. Tällöin pienennetään eri lakien piiriin kuuluvat myönnettävän eläkkeen osat samassa suhteessa kuin koko eläke pienee.

## Esimerkki 19

Henkilö on ollut eri eläkelakien piiriin kuuluvissa töissä ja hakee osa-aikaeläkettä 61 vuoden 6 kuukauden iässä vähentäen tällöin ansiotyötä.



Koska tulevan ajan oikeus liittyy TEL-työsuhteeseen B ja henkilö lopettaa TEL-työskentelyn, on hänellä oikeus siirtyä TEL:n mukaiselle osa-aikaeläkkeelle.

Perusturvan mukainen karttunut eläke lasketaan kaikista työsuhteista ja yrittäjäjaksosta osa-aikaeläketapahtuman tasolle. Eläkkeen osat ovat 1987 tasossa:

TEL A-vapaakirjaeläke	100 mk/kk
LEL-	500 "
MYEL-	600 "
TEL B	700 "
<b>Yhteensä</b>	<b>1900 mk/kk</b>

15.10.1986

25

Lisäksi on KVTEL:n ja VEL:n nojalla karttunut perusturvan mukaista eläkettä:

KVTEL-vapaakirjaeläke	400 mk/kk
VEL- " "	300 "
<hr/>	
Yhteensä	700 mk/kk

1900 mk/kk
700 "

---

Karttunut eläke yhteensä 2600 mk/kk

Tarkistetaan TEL 8 §:n mukainen yhteensovitus olettaen, että henkilön korkein yhteensovituspalkka eli yhteensovitusperuste olisi 7000 mk/kk vuoden 1987 tasossa.

60 % yhteensovitusperusteesta	4200 mk/kk
Kansaneläkevähennys (oletettu)	- 90 "
TEL+LEL+MYEL-eläke yhteensä	- 1900 "
KVTEL+VEL-peruseläke	- 700 "
<hr/>	
Ei ylitettä	+ 1510 mk/kk

Yhteensovitus ei vaikuta karttuneeseen eläkkeeseen alentavasti.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on siten 75 % karttuneesta yhteensovitetusta eläkkeestä:

Enimmäismäärä = 75 % x 2600 mk/kk = 1950 mk/kk

Henkilön ansionalenema on:

(4000 mk + 3000 mk) - 3000 mk = 4000 mk/kk

Osa-aikaeläke olisi tästä 44 % + korotettuna hakijan iästä johtuen 18 kk x 1/3 %:lla = 50 %.

50 % x 4000 mk/kk = 2000 mk/kk

Koska ansionalenemasta laskettu määrä ylittää enimmäismäärän, TEL-osa-aikaeläkkeenä maksetaan enimmäismäärä 1950 mk/kk.

#### 6.4. Eläkkeen määrän uudelleen laskeminen (TEL 5 c §:n 4 momentti)

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä.

15.10.1986

26

Kun eläke tulee uudelleen laskettavaksi, on ensin tutkittava, täyttävätkö eläkkeensaajan ansiot ja työaika edelleen eläkkeen saamisen edellytykset. Jos näin on, riittää tarkastella vain ansiotulon muutosta.

Eläkkeensaajan ansiokehitystä yleiseen palkkakehitykseen verrattaessa käytetään TEL-indeksiä. Ansiotulojen muutoksen katsotaan poikkeavan olennaisesti silloin, kun poikkeama edellä selostetusta palkan TEL-indeksi-kehityksestä on yli 10 prosenttiyksikköä. Jos ansiotulojen kehitys pysyy näissä rajoissa, ei eläkelaitos ryhdy eläkkeen uudelleen laskemiseen. Kymmenen prosentin raja on valittu siksi, ettei aivan pienet palkanmuutokset aiheuttaisi muutosta eläkkeen määrään.

Mikäli poikkeama ylittää tai alittaa edellä tarkoitettuja rajat, tulee eläkelaitoksen selvittää tapauskohtaisesti eläkkeensaajan ansiotulojen kehitys ja poikkeamaan johtaneet syyt.

Tarkasteltaessa ansiotulojen poikkeamaa otetaan lähtökohdaksi aina eläkkeen alkamishetken indeksillä tarkistettu ansiotulo.

Osa-aikaeläkkeen uudelleen laskeminen suoritetaan ansiotulon muuttumiskuukauden tasossa. Henkilön vakiintunut ansiotulo ja eläkkeen enimmäismäärä muutetaan vastaamaan tätä tasoa. Muutettu eläke alkaa seuraavan kuukauden alusta.

Enimmäismäärän yhteensovitus tarkistetaan vain siinä tapauksessa, että henkilölle myönnetään uusi tapaturma-, liikenne- tai sotilasvammakorvaus.

Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema lasketaan kohdan 6.1. mukaisesti käyttäen alkuperäistä vakiintunutta ansiotuloa korotettuna TEL-indeksillä. Osa-aikaeläkeprosentti on sama kuin alkuperäisessä osa-aikaeläkkeessä. Uudelleen laskettu osa-aikaeläke saa korkeintaan olla osa-aikaeläkkeen TEL-indeksillä korotetun enimmäismäärän suuruinen.

#### 6.5. Eläkkeen uudelleen myöntäminen (TEL 4 g §:n 3 momentti)

Jos osa-aikaeläke on lakkautettu ja työntekijä uudelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset, hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen.

Jos uusi eläketapahtumapäivä tällöin on kuuden kuukauden sisällä osa-aikaeläkkeen päättymisestä lukien, osa-aikaeläke myönnetään entisiin perusteisiin. Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan tarvittaessa uudelleen kohdan

15.10.1986

27

6.4. mukaisesti, jos ansiotuloissa on tapahtunut olennainen muutos.

Jos uusi eläketapahtuma sattuu yli kuuden kuukauden kuluttua osa-aikaeläkkeen päättymisestä lukien, lasketaan eläke uusin perustein. Tällöin määrätään vakiintunut ansiotulo, osa-aikaeläkeprosentti ja eläkkeen enimmäismäärä uuden eläketapahtumahetken perusteella.

#### 6.6. Rekisteröidyt lisäedut

Rekisteröityä lisäeläkettä ei makseta osa-aikaeläkkeen yhteydessä. Lisäeläkettä ei myöskään huomioida osa-aikaeläkkeen enimmäismäärää laskettaessa. Osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen mennessä karttuneesta rekisteröidystä lisäeläketurvasta syntyy vapaakirja.

Kun henkilö on osa-aikaeläkkeen aikana TEL-työsuhteessa tai harjoittaa YEL-MYEL-toimintaa, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa tai aloittaneen uuden yritystoiminnan. Tähän uuteen toimintaan voi työnantaja tai yrittäjä erikseen vakuuttaa rekisteröityä lisäeläketurvaa. Sen sisällöstä annetaan ohjeet eri yleiskirjeellä sen jälkeen, kun lisätujen karttoihin on vahvistettu muutokset.

### 7. ELÄKKEEN ALKAMINEN JA PÄÄTTYMINEN (TEL 4 g §)

#### 7.1. Eläkkeen maksamisen alkaminen

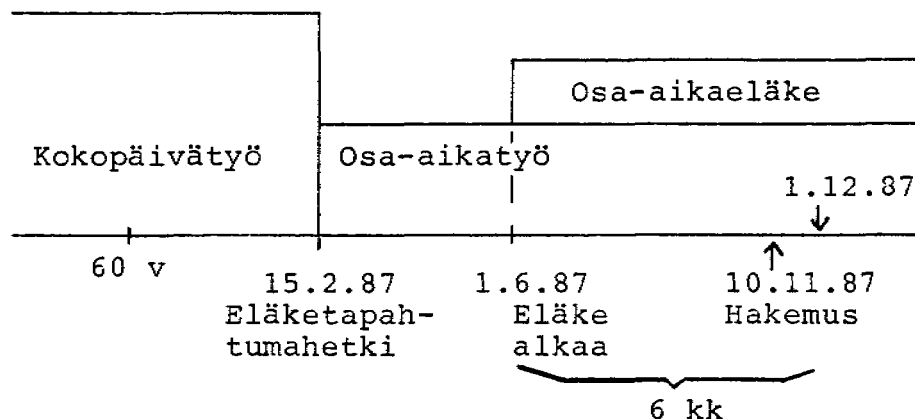
Osa-aikaeläkettä aletaan pääsäännön mukaan maksaa osa-aikaeläkkeen saamisen kaikkien ehtojen täyttymistä eli eläketapahtumahetkeä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Osa-aikaeläkettä voidaan takautuvasti maksaa enintään kuudelta kuukaudelta eläkkeen hakemisesta seuraavan kuukauden alusta lukien. Takautuva eläke maksetaan eläkkeensaajalle, koska osa-aikaeläkettä ja sairauspäivärahaa ei yhteensoviteta. Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta osa-aikaeläkettä tulee maksettavaksi, päivärahan maksaja perii liikaa maksetun päivärahan takaisin vastaavalla tavalla kuin muiden eläkelajien yhteydessä.

15.10.1986

28

## Esimerkki 20



Kun osa-aikatyöhön siirtyminen on tapahtunut yli kuusi kuukautta ennen eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alkua, eläketapahtumahetki määräytyy osa-aikatyön alkamisen perusteella, kuitenkin aikaisintaan 60 vuoden iässä.

## 7.2. Eläkepäätös eläkkeen alkaessa

Osa-aikaeläkepäätöksessä on tavanomaisten tietojen lisäksi kerrottava, että eläkkeensaajan on viipymättä ilmoitettava eläkelaitokselle osa-aikatyössä tapahtuvista olennaisista muutoksista. Päätöksessä tai sen liitteissä on selvitettävä ainakin seuraavat muutokset, joista eläkkeensaajan tulee tehdä ilmoitus eläkelaitokselle.

- muutokset työaikajärjestelyissä, jos keskimääräinen viikkotyöaika muuttuu
- muut kuin normaalit työehtosopimusten mukaiset muutokset ansiotuloissa
- työsuhteen tai yrittäjätoiminnan päättyminen
- uuden työsuhteen tai yrittäjätoiminnan alkaminen
- muun työ- tai virkaeläkkeen alkaminen
- muut muutokset yrittäjätoiminnassa

Eläkkeensaaja voi tehdä ilmoituksen joko vapaamuotoisesti tai eläkelaitoksen toimittamalla lomakkeella.

15.10.1986

29

Eläkepäätöksen yhteydessä on riittävän selvästi kerrottava myös seuraukset ilmoittamisen laiminlyönnistä eli, että eläkkeen suorittaminen voidaan keskeyttää ja virheellisesti maksettu eläke voidaan periä takaisin. (Eläkkeen lakkauttamisesta katso kohta 9.)

Jos osa-aikaeläke on lakkautettu ja työntekijä uudelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset, hänellä on oikeus saada osa-aikaeläke (Eläkkeen uudelleen määräytymisestä katso kohta 6.5.).

#### 8. OSA-AIKAELÄKKEEN JATKONA MYÖNNETTÄVÄ ELÄKE

Osa-aikaeläkkeen saajan katsotaan olevan uudessa työsuhteessa tai aloittaneen uuden YEL-MYEL-toiminnan hänen jatkaessaan työtään osa-aikatyössä (TEL 2 §:n 2 momentti). Näin ollen eläketapahtumahetkeen mennessä (eläketapahtumapäivä mukaan lukien) karttuneesta TEL-, YEL- ja MYEL-eläketurvasta syntyy vapaakirja. Osa-aikaeläkkeen aikaisesta työskentelystä karttuu eläkettä erikseen, ja se on oltava vakuutettuna normaaliin tapaan. Huomattakoon, että karttuneesta eläketurvasta muodostetaan vapaakirja, vaikka toiminta jatkuisi entisellään osa-aikaeläkkeen aikana.

Yhteensovitusperustetta määrättäessä osa-aikaeläkkeen aikaista ansiotuloa ei koroteta jäljempänä kohdassa 8.1. selostetuilla kertoimilla.

##### 8.1. Vanhemmille ikäluokille laskettava korotus (TEL 7 §, LEL 5 §, YEL 7 § ja MYEL 8 §)

Työeläkejärjestelmän asteittaisesta voimaantulosta johtuen korotetaan ennen 1.1.1930 syntyneen TEL-LEL-työntekijän ja ennen 1.1.1938 syntyneen YEL-MYEL-yrittäjän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä laskettaessa osa-aikaeläkkeen aikana jatkuneen ansiotoiminnan eläkepalkkaa tai työtuloa kertomalla:

- TEL-eläkepalkka osa-aikaeläkkeen aikaisesta työsuhteesta (TEL 7 §),
- osa-aikaeläkkeen aikana saadut LEL-ansiot, mikäli ne ylittävät kyseessä olevan kalenterivuoden aikana eläkkeeseen oikeuttaville ansioille säädetyt ansiorajat (LEL 5 ja 7 §) ja
- osa-aikaeläkkeen ajaksi vahvistettu YEL- ja MYEL-työtulo (YEL 7 § ja MYEL 8 §).

15.10.1986

30

Syntymävuodesta riippuvat kertoimet ovat seuraavat:

TEL- ja LEL- työntekijän syntymävuosi	korotus- kerroin	YEL- ja MYEL- yrittäjän syntymävuosi
1924 tai aikaisempi	1.6	1932 tai aikaisempi
1925	1.5	1933
1926	1.4	1934
1927	1.3	1935
1928	1.2	1936
1929	1.1	1937

Esimerkki 21

Henkilö (synt. 15.8.1926) siirtyy TEL-kokoaikatyöstä TEL-osa-aikatyöhön 1.11.1987 alkaen siten, että hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen. Kokoaikatyön eläkkeen perusteena oleva palkka vuoden 1987 indeksissä on 8 000 mk/kk ja karttunut eläke on 2 500 mk/kk. Osa-aikatyöstä saatu palkka on 3 000 mk/kk. Oletetaan, että myös osa-aikatyön eläkkeen perusteena oleva palkka on 3 000 mk/kk. Osa-aikaeläketapahtuma on 30.10.1987. Henkilö lopettaa osa-aikatyösuhteensa 65 vuoden iässä ja hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkkeen määrä:

TEL-kokoaikatyö EP = 8 000 mk/kk
-------------------------------------

TEL-osa-aikatyö palkka = 3 000 mk/kk
---

30.10.1987

Koska henkilö on syntynyt vuonna 1926, korotetaan osa-aikaeläkkeen aikaisesta TEL-työstä laskettu eläkkeen perusteena oleva palkka kertoimella 1.4 vanhuuseläkettä laskettaessa. Vanhuuseläkkeen määrä vuoden 1987 indeksissä on:

Kokoaikatyöstä karttunut eläke = 2 500 mk/kk

Osa-aikatyösuhde on kestänyt 45 kk.

Osa-aikatyöstä karttunut eläke =

$$\frac{45}{800} \times 1.4 \times 3\,000 \text{ mk/kk} = 236,25 \text{ mk/kk}$$

15.10.1986

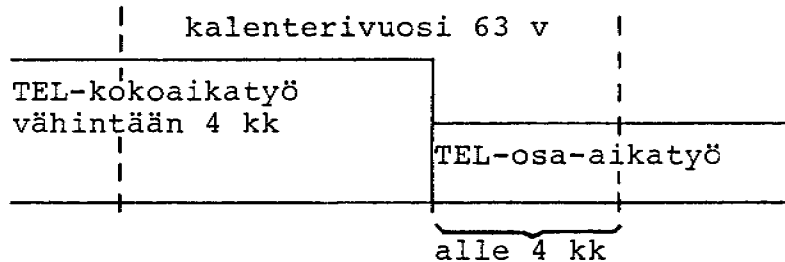
31

Karttunut vanhuuseläke = 2 736,25 mk/kk

Yhteensovitus ei vaikuta eläkkeeseen.

#### Esimerkki 22

Henkilö on ollut työsuhteessa seuraavasti



Tuleva aika liitetään esimerkkitapauksessa vanhuuseläkettä laskettaessa kokoaikatyöhön. Jos osa-aikatyösuhde on 63 vuoden iän täyttämivuonna kestänyt vähintään kuukauden, syntyy siitä vapaakirja, jonka eläkkeen perusteena olevaa palkkaa korotetaan.

Jos osa-aikatyösuhde olisi 63 vuoden iän täyttämivuonna kestänyt vähintään 4 kk, siihen liitettäisiin tuleva aika vanhuuseläkettä laskettaessa ja osa-aikatyön eläkkeen perusteena olevaa palkkaa korotettaisiin.

#### 8.2. Osa-aikaeläkkeen muuttaminen työkyvyttömyyseläkkeeksi

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen käsittelevä ja eläkepäättöksen antava eläkelaitos määräytyy normaalien säännösten mukaan, samoin työkyvyttömyyseläkkeen määrä, ottaen kuitenkin huomioon kohdassa 8.1. esitetyt toimet. Edellä oleva merkitsee, että työkyvyttömyyseläkkeen maksava eläkelaitos voi olla eri kuin osa-aikaeläkkeen maksava eläkelaitos.

Jos osa-aikaeläkkeensaaja ei hae SVL:n mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläke alkaa työkyvyttömäksituloa seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos työkyvyttömyyseläke tällöin myönnetään samalle ajalle, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke katsotaan työkyvyttömyyseläkkeen osasuorituksiksi.

Jos osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään sairauspäiväraha, päiväraha maksetaan osa-aikaeläkkeen lisäksi. Tällöin myös ensisijaisuusaika vahvistetaan normaalisti. Työkyvyttömyyseläke alkaa ensisijaisuusajan päätyttyä.

15.10.1986

32

### 8.3. Osa-aikaeläkkeen muuttaminen vanhuuseläkkeeksi

Kun henkilö hakee vanhuuseläkettä ja lopettaa osa-aikatyönsä täytettyään eläkeiän 65 vuotta, myönnetään vanhuuseläke normaalien säännösten mukaan 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, ottaen kuitenkin huomioon kohdassa 8.1. esitetyt kertoimet. Vanhuuseläkehakemuksen käsittelee ja eläkepäätöksen antaa osa-aikaeläkkeen myöntänyt eläkelaitos.

#### 8.3.1. Osa-aikatyön jatkuminen yli 65 vuoden iän (TEL 4 g §:n 2 momentti)

Jos TEL-työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä tai jos LEL-työntekijä tai yrittäjä ei hae vanhuuseläkettä täytettyään 65 vuotta ja jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Osa-aikaeläkkeestä vanhuuseläkkeeksi muuttanut eläke jaetaan eri lakien mukaisiin osiin 65 vuoden ikään mennessä karttuneiden eläkkeiden suhteessa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon jatkuvasta TEL-työsuhteesta karttunutta eläkettä.

Kun TEL-työntekijä lopetettuaan osa-aikatyön tai LEL-työntekijä tai yrittäjä hakee vanhuuseläkettä, laskeetaan henkilölle 65 vuoden ikään mennessä karttunut yhteensovitettu vanhuuseläke. Tästä eläkkeestä vähennetään jo maksussa oleva vanhuuseläke 65 vuoden iän tasossa. Erotusta lykätään TEL 5 §:n 3 momentin mukaisesti ja korotetaan indeksillä vastaamaan lopullisen vanhuuseläkkeen alkamisen tasoa. Vanhuuseläkkeen lykätty osa lisätään maksussa olevaan eläkkeeseen.

Jos osa-aikatyössä oleva henkilö 65 vuoden iässä kuitenkin hakee vanhuuseläkettä, ja jos se voidaan myöntää, niin osa-aikaeläke muutetaan normaalien säännösten mukaisesti vanhuuseläkkeeksi. Näin ollen jatkuvasta LEL-, YEL-, MYEL-, ja TaEL-toiminnasta myönnetään eläke, mutta ei TEL-toiminnasta.

#### Esimerkki 23

Henkilö (synt. 15.8.1926) siirtyy TEL-kokoaikatyöstä TEL-osa-aikatyöhön 1.1.1987 alkaen siten, että hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen. Osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema on 5 000 mk/kk, osa-aikaeläkkeen määrä on 2 433,34 mk/kk (vertaa esimerkki 18). Kokoaikatyön eläkkeen perusteena oleva palkka vuoden 1987 indeksissä on 8 000 mk/kk ja siitä karttu-

15.10.1986

33

nut eläke on 2 500 mk/kk. Osa-aikatyöstä saatu palkka on 3 000 mk/kk ja siitä karttunut eläke on 236,25 mk/kk (vertaa esimerkki 21). Oletetaan, että myös osa-aikatyön eläkkeen perusteena oleva palkka on 3 000 mk/kk. Osa-aikaeläketapahtuma on 30.10.1987. Henkilö lopettaa osa-aikatyösuhteensa 66 vuoden iässä ja hakee vanhuuseläkettä.

TEL-kokoaikatyö EP = 8 000 mk/kk	osa-aikaeläkkeen perusteena oleva ansionalenema = $\frac{5\ 000\ \text{mk/kk}}{2}$ Osa-aika eläke = 2 433,34 mk/kk
Karttunut eläke = 2 500 mk/kk	TEL-osa-aikatyön palk- ka = 3 000 mk/kk Karttunut eläke 236,25 mk/kk
30.10.1987	

Vanhuuseläke 66 vuoden iässä lasketaan seuraavasti:

- Lasketaan 65 vuoden ikään mennessä karttunut yhteensovitettu eläke,

$$2\ 500\ \text{mk/kk} + 236,25\ \text{mk/kk} = 2\ 736,25\ \text{mk/kk}$$

yhteensovitus ei vaikuta tähän eläkkeeseen.

- Yhteensovitetusta eläkkeestä vähennetään maksetun vanhuuseläkkeen määrä 65 vuoden iän tasossa

$$2\ 736,25\ \text{mk/kk} - 2\ 433,34\ \text{mk/kk} = 302,91$$

- Erotusta lykätään 12 kuukautta ja korotetaan TEL-indeksillä vastaamaan vanhuuseläkkeen alkamisen tasoa. Esimerkkitapauksessa puuttuu indeksikorotus.

$$1,12 \times 302,91\ \text{mk/kk} = 339,26\ \text{mk/kk}$$

- Lopullisen vanhuuseläkkeen määrä on vanhuuseläkkeen lykätyn osan ja maksetun eläkkeen yhteismäärä.

$$\begin{aligned} \text{Vanhuuseläke} &= 339,26\ \text{mk/kk} + 2\ 433,34\ \text{mk/kk} \\ &= 2\ 772,60\ \text{mk/kk} \end{aligned}$$

Rekisteröity lisäeläketurva maksetaan vasta, kun henkilölle myönnetään normaali vanhuuseläke. Lisäeläke muunnetaan lisäeläketurvan vapaakirjan ehtojen ja perusteiden mukaisesti vastaamaan eläkkeen alkamisen tasoa.

15.10.1986

34

Vanhuuseläkkeen yhteismäärä on osa-aikaeläkkeen jatko-  
na myönnetyn saman suuruisen vanhuuseläkkeen ja edellä  
selostetun lykätyn vanhuuseläkeosan summa.

#### 8.4. Työttömyys- ja perhe-eläkkeen määrä osa-aikaeläkkeen jälkeen

Työttömyyseläkkeen määrä on saman suuruisen kuin se  
täysitehoinen työkyvyttömyyseläke, joka henkilölle  
olisi myönnetty, jos hän työttömäksi joutuessaan olisi  
tullut työkyvyttömäksi.

Jos osa-aikaeläkkeellä oleva henkilö kuolee, perhe-  
eläke lasketaan edunjäntäjän sen työkyvyttömyys-,  
työttömyys- tai vanhuuseläkkeen perusteella, johon  
edunjäntäjä olisi ollut oikeutettu, jos hän kuolinpäi-  
vänään olisi tullut työkyvyttömäksi tai siirtynyt  
vanhuuseläkkeelle.

Jos edunjäntäjä on jatkanut osa-aikatyössään yli 65  
vuoden iän, lasketaan perhe-eläke kuolinhetkellä las-  
ketun yhteensovittamattoman vanhuuseläkkeen perusteel-  
la.

### 9. ELÄKKEENSAAJAN OSA-AIKAISEN ANSIOTYÖN SEURANTA (TEL 17 a §)

#### 9.1. Eläkkeensaajan velvollisuudet

Eläkkeensaaja on oma-aloitteisesti velvollinen ilmoit-  
tamaan eläkelaitokselle sellaisista muutoksista, jotka  
vaikuttavat hänen oikeuteensa saada eläkettä, tai  
eläkkeen määrään (TEL 17 a §). Tästä tiedotetaan eläk-  
keen saajalle eläkepäätöksen yhteydessä. Asia on se-  
lostettu kohdassa 7.2.

#### 9.2. Työnantajan ilmoitusvelvollisuus

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle  
sen pyynnöstä eläkkeen maksamiseen tarvittavia tietoja  
(TEL 17 a §:n 3 momentti).

Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tarvittaessa  
eläkelaitos voi tiedustella osa-aikaeläkkeen aikaiseen  
työsuhteeseen liittyviä tietoja myös työnantajalta.  
Näin menetellään lähinnä silloin, kun tarvittavia  
tietoja ei saada eläkkeensaajalta.

#### 9.3. Eläkelaitoksen valvontatoimet

Eläkelaitoksen valvonta perustuu määrävälein eläkkeen-  
saajalle lähetettäviin tiedusteluihin. Eläkelaitos

15.10.1986

35

valvoo, että eläkkeen saamisen edellytykset ovat edelleen voimassa. Valvonta tapahtuu yleensä kuuden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Eläkelaitos lähettää ensimmäisen esitäytetyn valvontalomakkeen eläkkeensaajalle yleensä kuuden kuukauden kuluttua eläkepäätöksen antamisesta ja seuraavat kuuden kuukauden välein, ellei eläkkeensaaja ole ilmoittanut työssä tapahtuneista muutoksista eläkelaitokselle. Työntekijöille ja yrittäjille lähetettävä valvontalomakemalli on tämän yleiskirjeen liitteenä.

Eläkkeensaajan odotetaan palauttavan lomakkeen kahden viikon kuluessa sen vastaanottamisesta eläkelaitokselle, jonka jälkeen eläkelaitos tarkistaa eläkkeen määrän ja oikeuden eläkkeen jatkumiseen.

Jos eläkkeensaaja ei palauta lomaketta ajoissa, niin eläkkeen maksaminen keskeytetään tiedusteluukautta seuraavan mahdollisen maksukuukauden alusta siihen saakka, kunnes selvitys on toimitettu (TEL 17 a §:n 2 momentti). Keskeyttämisestä annetaan valituksenalainen keskeytyspäätös. On huomattava, että työnantajaa ei tässä yhteydessä vaivata tiedusteluun vastaamattomuuden takia.

Kun eläkkeensaaja on palauttanut keskeyttämisen jälkeen tiedustelulomakkeen, annetaan päätös eläkkeen jatkumisesta, muuttamisesta tai lakkauttamisesta.

Eläkkeen määrä tarkistetaan, jos palkan määrä on muuttunut ja poikkeaa oleellisesti yleisestä palkkakehityksestä.

Tarkistetusta eläkkeestä annetaan eläkepäätös laskelmineen ja valvontatoimet tapahtuvat kuuden kuukauden kuluttua uusintapäätöksen antamisesta. Eläkkeen uudelleen laskentaa on selostettu kohdassa 6.4.

Jos eläkkeen määrä pienenee tai lakkautetaan takautvasti, niin takaisinperintä tapahtuu TEL 21 a §:n 3 momentin mukaisesti.

Kun eläkkeensaaja täyttää 65 vuotta, niin osa-aikatyön valvonta päättyy, ja menetellään kuten kohdassa 8.3. on selostettu.

#### 9.4. Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos eläkkeen saamisen edellytykset eivät täyty jäljempänä luetelluista syistä (TEL 4 g §:n 2 momentti). Kohdassa 2 mainittuja

15.10.1986

36

syitä lukuunottamatta osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

1. Eläkkeensaaja alkaa saada TEL 8 §:n 4 momentin mukaista tai muuta vastaavaa eläkettä.
2. Eläkkeensaaja on yhdenjaksoisesti poissa osa-aikatyöstä yli kuusi viikkoa. Tähän ajanjaksoon ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijä saa SVL:n mukaista päivärahaa (TEL 4 f §:n 1 momentin 6 kohta). Tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha rinnastetaan tässä kohdassa SVL:n mukaiseen päivärahaan.

Kuuden viikon yhdenjaksoisen osa-aikatyöstä poissaolon johdosta osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa työn lopettamiskuukauden loppuun, jos eläkkeensaaja on ilmoittanut lopettavansa osa-aikatyön, ja ettei hänellä ole aikomustaan hankkia uutta osa-aikatyötä.

Mikäli eläkkeenhakija ilmoittaa kuuden viikon katkon aikana hakevansa työtä (työtön työnhakija) tai jos hänet on lomautettu, odotetaan nämä kuusi viikkoa, saako hän työtä. Tältä kuuden viikon ajalta hänelle maksetaan osa-aikaeläkkeellä vähennettyä ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työtä ei ole löytenyt, lakkautetaan eläke 6 viikon jakson loppuun ja päiväraha nousee.

3. Keskimääräinen työaika viikossa on alle 16 tuntia tai yli 28 tuntia. Tämä keskimääräinen työssäoloaika lasketaan enintään 16 viikon pituisilta ajanjaksoilta (TEL 4 f §:n 1 momentin 5 kohta).
4. Osa-aikatyöstä saatavat ansiot eivät täytä TEL 4 f §:n 1 momentin 7 kohdassa määritellyjä rajoja siten, kuin sosiaali- ja terveystoiministeriö on määrännyt.

Kun osa-aikaeläke lakkautetaan, eläkelaitos antaa lakkautuspäätöksen, josta on käytävä ilmi:

- mihin päivään eläke lakkautetaan
- mitkä syyt ovat johtaneet eläkkeen lakkauttamiseen.

Yli kuuden viikon keskeytys osa-aikatyössä voi olla myös takautuvassa ajassa, jolloin eläke lakkautetaan

15.10.1986

37

ja annetaan lakkautuspäätös, joka koskee myös mahdollista takaisinperintää. Päätös eläkkeen uudelleen alkamisesta entisin perustein annetaan, mikäli kaikki eläkkeen saamisen edellytykset ovat voimassa.

#### 10. VASTUUNJAKO

Osa-aikaeläke on TEL 12 §:n mukaan yhteisesti kustannettavaa eläkettä. Tarkemmat ohjeet osa-aikaeläkkeen kustantamisesta ja osa-aikaeläkkeen jatkona myönnettävän eläkkeen rahastoidun osan laskemisesta tulee sisällyttymään vastuunjakoperusteisiin, jotka lähetetään eläkelaitoksille tiedoksi eri yleiskirjeellä.

#### 11. VOIMAANTULO

Osa-aikaeläkettä koskevat säännökset tulevat voimaan 1.1.1987. TEL:n, LEL:n, MYEL:n ja YEL:n voimaantulosäännöksissä säädetään lisäksi, että määrättäessä oikeutta osa-aikaeläkkeeseen otetaan huomioon myös sellainen osa-aikatyöhön siirtyminen, joka on tapahtunut ennen lakien voimaantuloa.

Osa-aikaeläke voidaan myöntää 1.1.1987 alkaen, jos kaikki sen saamisen edellytykset ovat olemassa 31.12.1986.

Eläkkeenhakijoiden neuvonnassa tulisi lähteä siitä, ettei osa-aikatyöhön tule siirtyä, ennenkuin eläkkeen saamisen edellytykset ovat varmasti olemassa.

Jos siirtyminen osa-aikatyöhön on tapahtunut ennen lakien voimaantuloa 1.1.1987, menetellään vastaavasti, kuten kohdassa 2.4. on selostettu osa-aikatyöhön siirtymisestä ennen 60 vuoden ikää.

Lakien voimaantulosäännöksissä on säädetty, että ennen lakien voimaantuloa voidaan ryhtyä niiden täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tämä merkitsee sitä, että eläkehakemuksia voidaan jättää ja eläkepäättöksiä antaa jo ennen lakien voimaantuloa.

Eläkeoikeutenne tarkistamiseksi pyydämme Teitä täyttämään tämän lomakkeen huolellisesti ja palauttamaan sen meille oheisessa kirjekuoressa.

Toivomme saavamme vastauksenne \_\_\_\_\_ mennessä, jotta eläkkeenne maksaminen ei keskeytyisi.

ELÄKKEEN- SAAJA	Eläkkeensaajan nimi	Henkilötunnus
ELÄKE- PÄÄTÖS	Eläkepätös annettu	Eläkeasianumero
NYKYINEN YRITTÄJÄ- TOIMINTA	Yrittäjätointinta on _____ ajalla <input type="checkbox"/> säilynyt samana kuin eläkkeen alkamishetkellä <input type="checkbox"/> muuttunut Mikäli yrittäjätointinta on muuttunut, vastatkaa myös seuraaviin kysymyksiin.	
MUUTOKSET YRITTÄJÄ- TOIMIN- NASSA	Yrittäjätointinta on muuttunut _____ lähtien, pvm Muutos yrittäjätointinnassa on _____ pvm, saakka <input type="checkbox"/> pysyvä <input type="checkbox"/> tilapäinen	
YRITTÄJÄ- TOIMINTA MUUTOKSEN JÄLKEEN	Arvioitu vuosityötulo _____ mk/ vuodessa	
ALLE- KIRJOITUS	Päiväys ja allekirjoitus	Puhelinnumero

Yrittäjätointinnassa tapahtuvat vähäiset muutokset eivät aiheuta eläkkeen määrän tarkistamista.

# SELVITYS

- Yrittäjävakuutuksen päättämisestä  
 Yrittäjätoiminnasta osa-aikaeläkkeelle siirryttäessä

Henkilötunnus

Puhelin, kotiin

toimeen

YEL-vakuutusnumero

Pyydämme Teitä ystävällisesti antamaan seuraavat lisätiedot yrittäjien eläkelain alaisen toimintanne päättymisestä/laajuudesta.

<b>TIEDOT YRITYSTOIMINNAN TAI AMMATIN-HARJOITTA- MISESTA</b>	<input type="checkbox"/> Olen kokonaan luopunut yrittäjätoiminnan/liikkeen/ammatin harjoittamisesta	Milloin, pvm
	<input type="checkbox"/> Jatkan osittain yrittäjätoimintaa	Montako tuntia
	Mistä tehtävistä olette luopunut	
	Kuka nyt hoitaa työt, joista olette luopunut	
	<input type="checkbox"/> On <input type="checkbox"/> Ei	Mistä eläkelaitoksesta
	<input type="checkbox"/> Olen tehnyt ilmoituksen elinkeinon harjoittamisen päättymisestä	Mihin
<b>TIEDOT YRITYKSESTÄ</b>	<input type="checkbox"/> Omistan yrityksen edelleen	<input type="checkbox"/> toiminta jatkuu entisellään <input type="checkbox"/> toimintaa on supistettu (selvitys kohdassa lisätietoja)
	<input type="checkbox"/> Yritys on myyty	Kenelle
	<input type="checkbox"/> Yrityksen toiminta on kokonaan lakannut	Milloin, pvm
	LISÄTIETOJA	
<b>PÄIVÄYS JA ALLE-KIRJOITUS</b>	Paikka ja aika	Yrittäjän allekirjoitus

N:o 603

**Laki****työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 7 b §:n 1 momentti ja 12 §:n 1 momentin 4 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 2 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (934/72), 4 §:n 1 momentti 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (500/71), 7 b §:n 1 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85) ja 12 §:n 1 momentin 4 kohta 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (593/78), sekä

*lisätään* lakiin uusi 4 f, 4 g ja 5 c §, 7 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 15 päivänä joulukuuta 1978 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla (707/65, 980/78 ja 1120/85), uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

**2 §**

Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työkyvyttömyyden tai 4 e §:ssä tarkoitetun yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 4 f §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osa-aikatyössä. Jos 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut edellytykset työsuhteen kuumiselle lain piiriin lakkaavat olemasta voimassa työsuhteen vielä jatkuessa, katsotaan työsuhde päättyneeksi jo silloin, kun työnantaja on tehnyt muutosta koskevan ilmoituksen eläkelaitokselle. Mikäli sanotut edellytykset myöhemmin uudel-

leen tulevat voimaan, menetellään niin kuin uusi työsuhde olisi silloin alkanut. Aikaa, jona työntekijä on asevelvollisena suorittanut palvelusta vakinaisessa väessä, ei lueta työsuhteen jatkumisaikaan.

**Eläkeoikeus****4 §**

Työntekijällä on oikeus vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeeseen sekä hänen omaisillaan oikeus perhe-eläkkeeseen tämän lain mukaisesti. Jos oikeus eläkkeen saamiseen perustuu kahteen tai useampaan työsuhteeseen, lasketaan kuhunkin työsuhteeseen perustuvat eläkkeet yhteen siten kuin jäljempänä säädetään.

## 4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 60 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hänellä ei ole oikeutta saada 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä;

2) hän on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen oikeuttavassa koko-aikaisessa ansiotyössä;

3) hänen tämän lain piiriin kuuluvan työsuhteensa perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi;

4) hänelle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaisissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella karttumisaika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

5) hänen työaikansa on tämän lain piiriin kuuluvassa työssä vähentynyt niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika mukaan lukien myös työaika muussa 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä on yhteensä vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa; viikoittaisen työajan vaihdella jäljellä oleva työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksolta;

6) hän ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon ajanjaksoon ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa; ja että

7) hänen ansiotulonsa on vähentynyt siten, että hänen 5 kohdassa tarkoitettua osa-aikatyöstä saamansa ansiotulo on vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia 2 kohdassa tarkoitettujen ansiotulojen yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista, kuitenkin vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn markkamäärän suuruinen; työajan vähentyminen ei kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähennyksestä.

Työntekijän katsotaan olevan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa koko-aikaisessa ansiotyössä,

jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen tai jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Edellä 1 momentin 7 kohdassa säädetystä edellytyksistä voidaan erityisestä syystä poiketa siten kuin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö määrää.

## 4 g §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneiden kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa on säädetty, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään.

Jos osa-aikaeläke on 2 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään 4 f §:ssä säädetty edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 5 c §:n 4 momentista muuta johdu.

## 5 c §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 ja 3 momentista muuta johdu, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä 44 prosenttia 4 f §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja tämän lain piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansio-

työstä saadun ansiotulon erotuksesta. Jos osa-aikaeläke alkaa myöhemmin kuin sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, edellä mainittua prosenttilukua korotetaan 1/3 prosenttiyksikköä jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijän ikä osa-aikaeläkkeen alkaessa ylittää 60 vuotta.

Jos työntekijä on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa 4 f §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa ansiotyössä ja jos työntekijän osa-aikatyöhön siirtymistä edeltäneiden 4 f §:n 3 momentissa tarkoitettujen yhteenlaskettujen ansiotulojen ja osa-aikatyön aikaisen yhteenlaskettujen ansiotulojen erotus on 1 momentissa sanottua erotusta pienempi, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan pienemmästä erotuksesta.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on kertynyt 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä.

### 7 §

Jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1930, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa-aikaeläkkeen aikana jatkuneen työsuhteen perusteella määräytyvää eläkkeen perusteena olevaa palkkaa seuraavilla kertoimilla:

Syntymävuosi	Kerroin
1924 tai aikaisempi .....	1,6
1925 .....	1,5
1926 .....	1,4
1927 .....	1,3
1928 .....	1,2
1929 .....	1,1

### 7 b §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, korotetaan muuta kuin osa-aikaeläkettä työttömyyslissillä. Jos työntekijä on ollut koko kalenterivuoden ajan samassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, tältä vuodelta maksettu ansioon suhteutettu päiväraha ei kuitenkaan tuota oikeutta työttö-

myyssiään, jollei työntekijän tämän lain piiriin kuuluva työsuhde ole päättynyt kolmen vuoden kuluessa ensiksi mainitun kalenterivuoden päättymisestä tai jollei työntekijä ole samana kalenterivuotena ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää. Ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta, sekä eläketapahtuman sattumisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta maksettu ansioon suhteutettu päiväraha ei kuitenkaan oikeuta työttömyyssiään.

### 12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä määräytyy ja eläkkeistä eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, työttömyyseläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta sanottuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveysministeriön eri kuluja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

### 17 a §

Eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada eläkettä tai eläkkeen määrään.

Eläkelaitos voi vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista ja selvityksen siitä, että hän edelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Jollei eläkkeensaaja ole toimittanut sanottua selvitystä eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa, eläkelaitos voi päättää, että eläkkeen suorittaminen keskeytetään, kunnes selvitys on toimitettu.

Työnantaja on myös velvollinen antamaan elä-

kelaitokselle sen pyynnöstä 2 momentissa tarkoitettuja eläkkeen maksamiseen tarvittavia tietoja.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Määrättäessä oikeutta osa-aikaeläkkeeseen ote-

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

taan huomioon myös sellainen osa-aikatyöhön siirtyminen, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Puhakka*

N:o 604

**Laki**

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Annettu Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 5 momentti ja 9 §:n 1 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (473/81), 4 §:n 5 momentti 14 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (917/79) ja 9 §:n 1 momentin 3 kohta 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa (750/74), sekä

*lisätään* 5 §:ään siitä 18 päivänä huhtikuuta 1986 annetulla lailla (284/86) kumotun 8 momentin tilalle uusi 8 momentti seuraavasti:

## 1 §

Työntekijälle, joka työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan sellaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3, 5 ja 6 momentissa, 4 a—4 d, 4 f ja 4 g §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 5 c, 7 a—10 ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 momentissa, 14, 15 a—18 ja 19 a—23 §:ssä on säädetty.

## 4 §

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aikaeläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa sääde-

tään. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansioiden perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansioiden määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttumisaikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiorulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaista palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

## 5 §

Jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1930, korotetaan vanhuus- tai työ-

kyvyttömyyseläkettä laskettaessa osa-aikaeläkkeen aikana saatujen ansioiden perusteella määrättävää eläkkeen perusteena olevaa palkkaa seuraavilla kertoimilla:

Syntymävuosi	Kerroin
1924 tai aikaisempi .....	1,6
1925 .....	1,5
1926 .....	1,4
1927 .....	1,3
1928 .....	1,2
1929 .....	1,1

## 9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti

maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeen osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdassa mainitut määrät, työttömyyseläkkeestä, osa-aikaeläkkeestä sekä työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja eläketurvakeskusten kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, niin kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa; sekä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Määrätessä oikeutta osa-aikaeläkkeeseen otetaan huomioon myös sellainen osa-aikatyöhön siirtyminen, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Tasavallan Presidentti  
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Puhakka*

N:o 605

**Laki**

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Annettu Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n 1 momentti, 6 c §:n 3 momentti, 8 §:n 6 ja 7 momentti sekä 19 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (668/85), 6 c §:n 3 momentti 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa (294/80), 8 §:n 6 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (595/78), 8 §:n 7 momentti 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (502/71) sekä 19 §:n 1 momentti 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetussa laissa (460/86), näin kuuluviksi:

## 6 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisa on säädetty, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa on palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta säädetty. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että maatalousyrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan toimintansa puoleen tai lopettaa sen kokonaan ja että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetty edellytykset. Maatalousyrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle riittävä selvitys työaikansa vähentymisestä. Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa maatalousyrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

## 6 c §

Jos työkyvyttömyyseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään sukupolvenvaihdoseläke, lakkautetaan työkyvyttömyyseläke tai osa-aikaeläke lähinnä seuraavasta mahdollisesta erääntymispäivästä siltä osin kuin eläke perustuu tässä laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Ne lakkautettavan työkyvyttömyyseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen erät, jotka on maksettu sukupolvenvaihdoseläkkeen alkamisen jälkeen, katsotaan sukupolvenvaihdoseläkkeen osasuorituksiksi.

## 8 §

Vakuutuksen alkaessa maatalousyrittäjien eläkelaitos vahvistaa maatalousyrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana maatalousyrittäjä on täyttänyt 62 vuotta, tarkistetaan työtuloa vain, jos maatalousyrittäjä ei täytä 1 §:n mukaisia vakuuttamis-edellytyksiä. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä on säädetty, osa-aikaeläkettä saavan maatalousyrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 6 §:n 1 momentissa tarkoitettusta keskimääräisestä työtulosta.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos maatalousyrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän

täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta. Jos maatalousyrittäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1938, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä hänen 6 momentissa tarkoitettua osa-aikaeläkkeen ajaksi vahvistettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloaan seuraavilla kertoimilla:

Syntymävuosi	Kerroin
1932 tai aikaisempi	1,6
1933	1,5
1934	1,4
1935	1,3
1936	1,2
1937	1,1

## 19 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 b—4 g §:ssä, 5 §:n 2—5 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Määrättäessä oikeutta osa-aikaeläkkeeseen otetaan huomioon myös sellainen osa-aikatyöhön siirtyminen, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Tasavallan Presidentti  
MAUNO KOIVISTO

Ministeri Matti Puhakka

N:o 606

**Laki****yrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Annettu Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (669/85), 7 §:n 2 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (596/78), 7 §:n 3 momentti 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (503/71) ja 17 §:n 1 momentti 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetussa laissa (461/86), näin kuuluviksi:

**5 §**

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisa on säädetty, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa on palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta säädetty. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että yrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan ansiotvönsä puoleen tai lopettaa sen kokonaan ja että hänen jäljellä oleva ansiotvönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset, kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljelle jäävä työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän suuruinen. Yrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle riittävä selvitys työaikansa vähentymisestä. Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan

sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrätessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33
1931	0,34
1932	0,36
1933	0,37
1934	0,38
1935	0,39
1936	0,40
1937	0,41
1938	0,42
1939	0,43
1940	0,44
1941	0,46
1942	0,47
1943	0,48
1944	0,49

## 7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työruloa ei saa kuitenkaan muuttaa takaurvasti. Sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana yrittäjä on täyttänyt 62 vuotta, tarkistetaan työtuloa vain, jos yrittäjä ei täytä 1 §:n mukaisia vakuuttamisedellytyksiä. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä on säädetty, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 §:n 1 momentissa tarkoitettusta keskimääräisestä työtulosta.

Eläkkeen perusteena oleva työrulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos yrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeistä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta. Jos yrittäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1938, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä hänen 2 momentissa tarkoitettua osa-aikaeläkkeen ajaksi vahvistettua eläkkeen perusteena olevaa työruloaan seuraavilla kertoimilla:

Syntymävuosi	Kerroin
1932 tai aikaisempi	1,6
1933	1,5
1934	1,4
1935	1,3
1936	1,2
1937	1,1

## 17 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 b—4 g §:ssä, 5 §:n 2—5 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Määrättäessä oikeutta osa-aikaeläkkeeseen otetaan huomioon myös sellainen osa-aikatyöhön siirtyminen, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Tasavallan Presidentti  
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Puhakka*

N:o 607

## Laki

sairausvakuutuslain 27 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 27 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), näin kuuluvaksi:

27 §

Päivärahaa suoritetaan riippumatta työntekijän eläkelain 4 f §:ssä tarkoitetusta osa-aikaeläkkeestä tai 5 b §:ssä tarkoitetusta osaeläkkeestä taikka sitä vastaavasta muusta kuin täydestä työkvyttömyyseläkkeestä, jos vakuutetun oikeus

saada mainittua eläkettä on alkanut ennen sen kalenterivuoden alkua, jota koskevat työtulot ovat päivärahan määrittämisen perusteena.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Tasavallan Presidentti  
MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Puhakka*

Hallituksen esitys 61/86  
Sosiaalivaliok. miet. 10/86  
Suuren valiok. miet. 75/86

N:o 608

**Laki**

työttömyysturvalain 16 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 16 §:ään uusi näin kuuluva 6 momentti:

16 §

*Oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan*

Osa-aikaeläkettä saavan henkilön oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan määräytyy osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen

mukaisesti. Sama koskee henkilöä, joka on saanut osa-aikaeläkettä välittömästi ennen ansioon suhteutetun päivärahan saamista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Naantalissa 8 päivänä elokuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Matti Puhakka*

Hallituksen esitys 61/86  
Sosiaalivaliok. miet. 10/86  
Suuren valiok. miet. 75/86